МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Філологічний факультет

Кафедра загального та прикладного мовознавства

_____
кафедрою загального
та прикладного мовознавства
від “____”_____2026 р.,
протокол № _____

Завідувач кафедри

_____ Наталія ДУБОВИК
(підпис) (ім’я, прізвище)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача _____першого (бакалаврського)_____ рівня вищої освіти

КОМУНІКАТИВНА СИТУАЦІЯ «ДОПИТ ОБВИНУВАЧЕНОГО» В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ

(тема роботи)

Спеціальність (спеціалізація) 035 Філологія 035.10 прикладна лінгвістика
(код та найменування спеціальності; спеціалізації спеціальності)
Освітня програма Прикладна лінгвістика та англійська мова
(назва освітньої програми)

Здобувач _____ Ярослав ЧИРИМА
(підпис) (ім’я, прізвище)

Науковий керівник _____ Наталія ДУБОВИК
(підпис) (ім’я, прізвище)

Харків – 2026

АНОТАЦІЯ

Метою роботи «Комунікативна ситуація «допит обвинуваченого» в сучасному англомовному кінодискурсі» є дослідження особливостей комунікативної ситуації допиту обвинуваченого в сучасному англомовному кінодискурсі та виявлення лінгвістичних і прагматичних стратегій, що реалізуються у цьому процесі.

Об’єктом дослідження є комунікативна ситуація допиту в юридичному дискурсі.

Предметом дослідження є лінгвістичні та прагматичні особливості мовлення учасників допиту, а також комунікативні стратегії й тактики, представлені в кінодискурсі.

Матеріалом дослідження слугували сцени допиту з англомовних фільмів і серіалів. У роботі використано методи дискурсивного, контекстуального, лінгвопрагматичного та порівняльного аналізів.

У результаті дослідження встановлено, що комунікативна ситуація допиту є складним багаторівневим процесом, який поєднує мовні, психологічні та стратегічні аспекти взаємодії. Виявлено основні комунікативні стратегії, зокрема стратегії тиску, маніпуляції, ухилення, інверсії та емоційного впливу. З’ясовано, що мовлення учасників допиту супроводжується використанням різних мовленнєвих актів, тактик переконання та невербальних засобів комунікації. Визначено, що в кінодискурсі допит репрезентується як драматизована форма юридичної комунікації, яка підсилює емоційний вплив і напруження.

У роботі здійснено комплексний аналіз комунікативної ситуації допиту в англомовному кінодискурсі та систематизовано основні комунікативні стратегії і тактики, що реалізуються в її межах.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання у курсах з лінгвістики, дискурс-аналізу, прагмалінгвістики, а також у дослідженнях юридичної комунікації та медіадискурсу.

Зроблено висновок, що кінодискурс формує гіперболізовану, але концептуально значущу модель допиту, яка відображає як реальні, так і художньо трансформовані механізми юридичної комунікації.

Ключові слова: комунікативна ситуація, юридична комунікація, допит, кінодискурс, комунікативні стратегії, мовленнєві акти, маніпуляція.

ABSTRACT

The aim of the paper «The communicative situation of «the interrogation of the accused» in contemporary English-language cinematic discourse» is to examine the characteristics of the communicative situation involving the interrogation of the accused in contemporary English-language cinematic discourse and to identify the linguistic and pragmatic strategies employed in this process.The object of the research is the communicative situation of interrogation in legal discourse.

The subject of the research is the linguistic and pragmatic features of the participants' speech, as well as communicative strategies and tactics represented in film discourse.

The research material consists of interrogation scenes from English-language films and TV series. The study employs discourse, contextual, linguo-pragmatic and comparative analysis methods.

The results of the study demonstrate that the communicative situation of interrogation is a complex multi-layered process combining linguistic, psychological and strategic aspects of interaction. The main communicative strategies are identified, including pressure, manipulation, evasion, inversion and emotional influence. It is revealed that the speech of participants is accompanied by various speech acts, persuasive tactics and non-verbal means of communication. It is determined that in film discourse interrogation is represented as a dramatized form of legal communication that intensifies emotional impact and tension.

The paper provides a comprehensive analysis of the communicative situation of interrogation in English-language film discourse and systematizes the main communicative strategies and tactics implemented within this context.

The practical significance of the results lies in the possibility of their application in courses on linguistics, discourse analysis, pragmatics, as well as in studies of legal communication and media discourse.

It is concluded that film discourse constructs a hyperbolized yet conceptually significant model of interrogation, reflecting both real and artistically transformed mechanisms of legal communication.

Keywords: communicative situation, legal communication, interrogation, film discourse, communicative strategies, speech acts, manipulation.

ЗМІСТ

ВСТУП 7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ 10
1.1 Особливості комунікації в юридичній сфері 10
1.2 Лінгвістичні аспекти комунікативної ситуації 15
1.3 Прагматичні особливості комунікації під час допиту 20
Висновки до розділу 1 26
РОЗДІЛ 2. КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ПІД ЧАС ДОПИТУ 28
2.1 Види комунікативних стратегій під час допиту 28
2.2 Порівняльний аналіз реального допиту та його кінематографічної версії 42
Висновки до розділу 2 47
РОЗДІЛ 3. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОМУНІКАТИВНОЇ СИТУАЦІЇ «ДОПИТ ОБВИНУВАЧЕНОГО» В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ 49
3.1. Лінгвістичні особливості реплік слідчого та обвинуваченого 49
3.2. Мовленнєві акти, тактики і невербальні засоби у сценах допиту 56
3.3. Інтерпретація комунікативних конфліктів і мовленнєвого маніпулювання в кінодискурсі 64
Висновки до розділу 3 71
ВИСНОВКИ 73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ВІДЕОДЖЕРЕЛ 78

ВСТУП

Комунікація в юридичній сфері є невід'ємною складовою ефективного правосуддя, оскільки правильне і своєчасне передавання правової інформації забезпечує належне застосування норм права. Точність юридичних висловлювань безпосередньо впливає на правильність правових рішень і правозастосування в судовому процесі. Водночас психологічні чинники – зокрема емоційний стан учасників правовідносин – мають суттєвий вплив на динаміку комунікації та можуть як сприяти, так і перешкоджати ефективному вирішенню правових питань. Незважаючи на автоматизацію певних аспектів юридичних процедур, персоналізована взаємодія залишається критично важливою, адже саме вона забезпечує індивідуальний підхід до кожної правової ситуації.

Юридична комунікація є складним багаторівневим процесом, що охоплює передачу та інтерпретацію інформації у правовому контексті. Вона потребує не лише глибоких знань правових норм, а й розуміння лінгвістичних, прагматичних та психологічних чинників. Розуміння природи юридичного комунікативного процесу дозволяє створювати ефективні стратегії взаємодії, підвищувати якість правової освіти, професійної етики, супроводу клієнтів, а також забезпечувати справедливе вирішення конфліктів. Особливу увагу в цій сфері слід приділяти дотриманню етичних стандартів, які є основою правової культури та об'єктивності судового розгляду.

Однією з найскладніших комунікативних ситуацій у правовому дискурсі є допит обвинуваченого. Це процес, у якому перетинаються правовий тиск, психологічний вплив, стратегічне мовлення та реактивна поведінка. Допит є не лише джерелом інформації, а й актом мовної взаємодії, в якому реалізуються специфічні тактики впливу. У сучасному англомовному кінодискурсі допит часто подається як кульмінаційний момент, насичений напруженням, драматизмом і складними психологічними маневрами. Саме

тому кінематограф є цінним об’єктом дослідження юридичної комунікації в художньому, але водночас семіотично і стратегічно значущому вимірі.

Метою роботи є детальне ознайомлення з особливостями юридичної комунікації, зокрема аналіз комунікативної ситуації допиту обвинуваченого в англомовному кінодискурсі, виявлення специфічних лінгвістичних і прагматичних стратегій, що застосовуються у цьому процесі.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю комплексного вивчення механізмів мовного маніпулювання та психологічного впливу в юридичній практиці. Розвідка юридичного дискурсу через призму кінодискурсу дозволяє виявити ключові комунікативні стратегії, які часто залишаються прихованими в реальних процесуальних інтерв'ю, проте наочно демонструють прагматичний потенціал мови в екстремальних умовах комунікативного тиску.

Об’єкт дослідження: юридична комунікація в англомовному кінодискурсі.

Предмет дослідження: лінгвістичні, прагматичні та психологічні стратегії й тактики мовної взаємодії в комунікативній ситуації допиту обвинуваченого.

Матеріали дослідження: текстові скрипти та відеофрагменти сцен допиту обвинувачених із сучасних англомовних художніх фільмів і серіалів юридичної тематики.

Методологічну основу дослідження становлять методи контекстуального, дискурсивного та лінгвопрагматичного аналізу, а також елементи порівняльного аналізу для встановлення відповідностей і розбіжностей між реальним та кінематографічним зображенням допиту.

Наукова новизна дослідження полягає у системному підході до аналізу юридичної комунікації на стику лінгвістики, юридичної психології та кінодискурсу.

Теоретичне значення роботи є поглибленням наукових уявлень про теорію дискурсу, лінгвопрагматику та особливості функціонування професійної комунікації в художньому просторі. Матеріали та висновки роботи можуть

бути використані у практиці викладання курсів із юридичної лінгвістики, міжкультурної комунікації, прагмалінгвістики, аналізу тексту та кінодискурсу.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (33 позиції) та списку використаних відеоджерел (19 позицій). Загальний обсяг роботи – 72 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ

1.1 Особливості комунікації в юридичній сфері

Комунікація є основою функціонування сучасного суспільства – необхідною умовою взаємодії між людьми та досягнення спільних цілей. Це досягається передусім через мову – основний інструмент комунікації, що набуває особливої ваги у процесі передачі інформації та формування соціальних відносин. На сьогоднішній день комунікація розглядається як важливий елемент взаємодії між людьми, групами, інститутами та державними органами. Вербальна комунікація, зокрема, відіграє особливу роль у юридичному контексті, адже вона є основою передачі правових норм, правил та принципів. «У цьому контексті важливою є роль комунікації в процесі прийняття правових рішень, забезпеченні правової стабільності та вирішенні соціальних конфліктів» [8, с. 37].

В юридичній сфері домінує багатовекторний тип комунікації де постійно відбувається зміна ролей адресанта й адресата. Ініціатива у спілкуванні переходить від одного до іншого. Ця багатовекторність збагачує спілкування, створюючи умови для ефективного обміну інформацією, реалізації інтересів, задоволення індивідуальних потреб і своєчасного уточнення позицій учасників. Інша класифікація в описі феномену комунікації, описана в статті «Legal Language and Communication: Discourse and Social Implementation» – враховує позицію відправника та отримувача інформації в комунікаційному процесі, виділяючи таким чином трансмісійну та конвергентну моделі комунікаційного процесу [28]. Перша модель є лінійною і розуміється як послідовність «стимул-реакція», або як послідовність «відправник-одержувач». Друга модель має кооперативний або реагуючий, де відправник може бути одночасно одержувачем повідомлення, адресованого раніше одержувачу [28]. У першій моделі комунікація має суто інструментальний

характер: вона використовується для управління реципієнтами і слугує певним інструментом для передачі інформації. У другій моделі комунікація є продуктом взаємовідносин між сторонами, які взаємно інтерпретують зміст цих відносин.

Згідно з дослідженнями, юридична комунікація є однією з найскладніших форм спілкування. Це пояснюється тим, що правова комунікація не обмежується лише передачою інформації, а включає в себе інтерпретацію, аналіз і визначення значення інформації в конкретному контексті. Наприклад, «юридичні фахівці повинні не тільки вміти чітко формулювати свої думки, але й розуміти, як емоційний компонент спілкування може впливати на сприйняття правових норм і процедур» [5].

Зокрема, у процесі ведення судових справ важливо, щоб адвокати, прокурори та судді використовували відповідні вербальні та невербальні методи впливу для досягнення бажаного результату. Наприклад, у суді адвокат може використовувати техніки переконання, щоб переконати суддів у своїй правоті, водночас під час переговорів важливо застосовувати компромісні стратегії, щоб досягти взаєморозуміння між сторонами.

Юридична комунікація має численні особливості, які визначаються специфікою правової діяльності. По-перше, «важливим аспектом є точність та ясність в обміні інформацією» [13, с. 48]. Будь-яка неясність у формулюваннях може призвести до неправильного тлумачення або навіть помилок у правових справах, що може мати серйозні наслідки. По-друге, юридична комунікація передбачає високий рівень конфіденційності, оскільки нерідко обговорюються питання, що стосуються особистих прав та інтересів людей. Головним є також збереження етичних норм, що визначають правила поведінки в юридичних процесах. «Чим чіткішою та конкретнішою є комунікація, тим менше шансів на непорозуміння між учасниками правових відносин» [17, с.184].

Правова культура учасників комунікації є також важливою складовою розвитку правової системи. В Україні правова культура активно розвивається

разом із змінами в політичній ситуації, однак залишаються проблеми щодо належної комунікації між громадянами та державою. І хоча в західних країнах комунікація в юридичному контексті є окремою дисципліною, в Україні цей аспект залишається недостатньо розробленим, особливо в юридичній освіті. Саме тому необхідно удосконалювати правову освіту і практику, щоб сприяти розвитку правової культури в Україні.

Завдяки юридичній освіті та вихованню, наука і практика права починають все більше впливати на суспільну свідомість, формуючи основи юридичної комунікації. Як зазначав Ф. Ніцше, наука є важливим інструментом, через який можна формувати нові норми та правила в суспільстві. Важливо, щоб правові норми були не лише чіткими, але й адекватно адаптованими до змінюваних соціальних умов, що дозволить ефективно вирішувати правові питання. Водночас в Україні важливо забезпечити ефективну юридичну комунікацію між державою та громадянами, аби гарантувати права людини та розвивати демократичні процеси.

Юридичний процес спілкування включає різні методи та стратегії, такі як інформування, переконання та навіювання, які часто застосовуються для досягнення необхідних результатів. Наприклад, «слідчий може використовувати переконання для того, щоб підсудний дав свідчення, прокурор інформує суд щодо деталей справи, а адвокат намагається переконати суд у пом’якшенні покарання для підсудного. Всі ці форми комунікації мають спільну мету – досягнення певних результатів у правовій справі» [12, с. 371].

Об’єктом юридичної комунікації є інформація, яка стосується правових відносин, юридичних справ, доказів, свідчень тощо. Ця інформація має бути правильно передана та інтерпретована, оскільки від цього залежить точність прийнятих рішень. У процесі юридичної комунікації психологічний аспект є надзвичайно важливим. Кожен учасник комунікації має свої інтереси та мотивації, які можуть впливати на результат спілкування. Тому важливо

враховувати психологічні особливості учасників процесу, щоб забезпечити ефективну взаємодію між ними.

Комунікація в юридичній сфері нерідко ускладнюється емоційним напруженням, властивим правовим конфліктам. Наприклад, під час допиту обвинуваченого чи свідка, працівники правоохоронних органів стикаються з ситуаціями, коли емоційний стан комунікантів заважає адекватному сприйняттю інформації. У таких випадках ключовим є вміння налагоджувати довірливі відносини, нейтралізуючи вплив емоційних факторів.

Однією з головних проблем юридичної комунікації є комунікативний шум. Це поняття у теорію інформації вперше було впроваджене К. Шенноном та В. Вівером.

«Комунікативний шум – порушення і/або деформації повідомлення, які утруднюють процес передавання або сприйняття інформації» [2, с.56]. Він може проявлятися у трьох формах: фізичній, психічній та семантичній. У юридичних умовах часто переважає психічний шум, пов’язаний із емоційним станом учасників процесу. Нерідко свідки чи обвинувачені через стрес або страх надають неточну інформацію. У таких випадках працівники мають залишатися об’єктивними, демонструючи професіоналізм та емпатію.

Фізичний шум також може бути значним бар’єром у комунікації. Наприклад, неякісний запис розмови або нечіткі письмові свідчення можуть призводити до втрати важливої інформації. Для мінімізації такого шуму юридична практика активно використовує сучасні технології, зокрема аудіо та відеофіксацію процесуальних дій, що дозволяє уникнути непорозумінь у передачі даних.

Окрім того, важливим фактором є уникнення семантичного шуму, що виникає через використання спеціальної термінології. Юридична мова часто перенасичена складними поняттями, які можуть бути незрозумілими для непідготовленої особи. Тому працівники мають адаптувати свій стиль спілкування залежно від аудиторії, спрощуючи складні терміни або пояснюючи їх значення.

Юридична комунікація також має важливі етичні та моральні аспекти. Професійна поведінка юриста передбачає не лише юридичну грамотність, але й етичні норми взаємодії з клієнтами, суддями та іншими учасниками процесу. Вона визначає межі допустимих методів впливу на учасників процесу, зокрема заборону маніпуляцій або фізичного тиску. Активне слухання, здатність до емпатії та чіткість у висловлюваннях допомагають побудувати довірчі відносини, що, своєю чергою, дозволяє юристу ефективно виконувати свої функції. Незважаючи на високі вимоги до фахівців, не всі працівники правоохоронних органів дотримуються цих принципів, що негативно впливає на результативність правового спілкування.

І. Митрофанов, О. Васечко та В. Кравчук наголошують, що етичні стандарти судді, прокурора, адвоката мають ґрунтуватися на моральних вимогах суспільства та держави і охоплювати специфіку виконання їхніх функціональних обов'язків [16, с. 119].

Працівники, які виконують державні обов'язки як представники влади, вирішуючи долі інших людей, повинні мати підвищене почуття обов'язку та відповідальності за свої рішення, дії, вчинки. Без високого почуття відповідальності за доручену справу, без глибокого усвідомлення обов'язку правоохоронець не може розраховувати на ефективність своєї праці. Моральні якості працівника є важливою частиною його професійної культури

Завдяки розвитку технологій у юридичній комунікації можна автоматизувати окремі процеси, але це не повинно повністю заміняти персоналізовану комунікацію. Адже юридична справа вимагає індивідуального підходу та уваги до кожного клієнта. «Юристи повинні бути чутливими до потреб своїх клієнтів і вчасно надавати консультації, не залишаючи питання без уваги» [15, с. 90]. Тому, хоча технології можуть полегшити певні процеси, важливо зберігати особистісний контакт та враховувати інтереси клієнтів.

Таким чином, юридична комунікація є складним і багатогранним процесом, що охоплює передачу та аналіз інформації, а також психологічні, етичні й

правові аспекти взаємодії. Це не просто обмін фактами, а й процес досягнення порозуміння, вирішення конфліктів та прийняття рішень, що впливають на суспільство. В Україні необхідно активніше вивчати та розвивати юридичну комунікацію, щоб забезпечити ефективне правове регулювання та підтримувати демократичні процеси.

1.2 Лінгвістичні аспекти комунікативної ситуації

Політична лінгвістика, або лінгвополітологія, є науковою галуззю, що з'являється на перехресті двох незалежних дисциплін – лінгвістики та політології. «Ця сфера тісно взаємодіє з різними сучасними напрямами лінгвістичних досліджень, такими як комунікативна та когнітивна лінгвістика, а також прагмалінгвістика і соціолінгвістика» [10, с. 233].

Комунікація в юридичній сфері, має багато форм реалізації, від написання листа або електронного повідомлення клієнту до розмови з клієнтом віч-на-віч або по телефону. Вона також включає підготовку інших видів документів, які передають інформацію клієнтам, судам, суддям, протилежній стороні та їхнім юридичним представникам.

Комунікативна ситуація – динамічний процес взаємодії між комунікантами за різних обставин, але зі спільною метою – досягнення комунікативних і практичних цілей. Успіх такої ситуації залежить від здатності комунікантів розуміти і правильно подавати інформацію.

«Комунікативна ситуація є комплексним соціальним та лінгвістичним феноменом, у якому взаємодіють різноманітні фактори: контекст, учасники, мета та умови спілкування» [9, с. 217]. Вона може бути визначена як конкретний набір умов, за яких відбувається акт комунікації, включаючи як соціальні, так і мовні аспекти. З лінгвістичної точки зору, комунікативна ситуація складається з сукупності мовних елементів, що виражаються у словах, фразах, інтонаціях, а також у невербальних формах, таких як жести чи міміка. Це взаємодія мовних одиниць, що сприяє передачі ідеї, інформації, почуттів і переконань між комунікантами.

Лінгвістичні аспекти комунікативної ситуації у юридичному контексті відіграють важливу роль, оскільки мова є основним інструментом передачі та інтерпретації правових норм і дій. Особливістю мовної комунікації в юридичних ситуаціях є використання спеціалізованої юридичної термінології, яку необхідно чітко зрозуміти і правильно застосувати для досягнення юридичної об'єктивності. «У кримінальному процесі лінгвістичні аспекти проявляються через наявність конкретних мовних конструкцій і термінів, що визначають правову ситуацію, роль учасників процесу, а також специфіку взаємодії під час допиту обвинуваченого» [31, с. 36]. Лінгвістичні прийоми та мовні стратегії, що використовуються в процесі, мають велике значення для встановлення істини і забезпечення справедливості.

Навички міжособистісної та усної комунікації є важливими для управління відносинами та надання високоякісних послуг клієнтам. Юристи та помічники юристів щодня взаємодіють з колегами, клієнтами та іншими третіми особами. Виконуючи свої обов'язки, вони потребують ефективних навичок усного спілкування.

Усна комунікація має бути чіткою, лаконічною, повною та поважною. «Вона також вимагає вміння адаптувати манеру поведінки і техніку спілкування залежно від конкретного отримувача інформації» [4, с.114]. Усвідомлення того, з ким ви спілкуєтеся, має важливе значення для застосування ефективного підходу до спілкування з конкретною особою. Те, як юрист або помічник юриста пояснює інформацію клієнту що пережив скрутне становище або інцидент, може відрізнятися від того, як він або пояснює цю інформацію тому, хто не пережив подібних ситуацій.

Відмінність подачі інформації можна побачити і в гендерних відношеннях. Спілкування в юридичній сфері, особливо ведення допиту, докорінно відрізняється залежно від гендеру. Під час допиту жінок комунікація відбувається у більш лаконічній, стриманій формі. Ефективна усна комунікація також вимагає усвідомлення культурних відмінностей і чутливості до них.

Ефективне юридичне письмо необхідне для компетентного представлення інтересів клієнта в юридичній галузі. Юристи, які ефективно пишуть юридичні тексти, доносять зміст до своєї аудиторії у чіткий і лаконічний спосіб. Для цього юристам необхідно дотримуватися загальноприйнятих правил граматики та синтаксису. Однак, хорошої граматики та синтаксису недостатньо для того, щоб написання текстів було ефективним.

Чіткість і лаконічність документа залежать також від стилю викладу. «Стиль – це те, як автор виражає зміст за допомогою використання та розташування слів, речень і чисел» [27]. Це також стосується тону та організації документа.

Лінгвістичні аспекти комунікативної ситуації охоплюють не лише мовні одиниці, але й різні рівні мови, включаючи фонетику, граматику, лексику та семантику. Важливим є те, що всі ці рівні мають бути узгоджені з умовами та вимогами конкретної ситуації. Лінгвістичні вибори, які робить спілкувач, безпосередньо залежать від того, в якому контексті відбувається комунікація. Наприклад, в офіційних ситуаціях спілкування використовуються більш формальні мовні конструкції, тоді як у неформальному спілкуванні – простіші і менш обмежені мовні форми.

Мовний контекст є важливим елементом кожної комунікативної ситуації. Він включає в себе не лише конкретні мовні знаки, які використовуються для передачі інформації, а й умови, в яких ці знаки функціонують. Наприклад, під час судового засідання, де важлива точність висловлювань, кожне слово має конкретне юридичне значення і повинно бути виражене з максимальною чіткістю. В іншому контексті, наприклад, під час неформальних бесід, значення слів може бути більш розмитим і залежним від ситуації та соціальних ролей учасників.

Однією з основних лінгвістичних категорій у комунікативній ситуації є дискурс – це текст або висловлювання, яке формується в певній ситуації спілкування. Дискурс може бути як усним, так і письмовим і залежить від багатьох чинників, серед яких соціальні ролі, місце і час комунікації, а також

рівень формальності чи інформальності спілкування. У юридичній сфері дискурс набуває особливої ваги, оскільки кожен вислів або заява має не лише комунікативне, але й юридичне значення, що може впливати на правовий результат.

Важливою складовою лінгвістичного виміру комунікативної ситуації є прагматика – наука, що вивчає використання мовних одиниць у реальних умовах спілкування. Вона досліджує, як учасники комунікації, залежно від контексту, інтерпретують значення мовних виразів. У юридичній практиці прагматичні аспекти мають велике значення, оскільки часто саме тонка інтерпретація мовних висловлювань може бути вирішальною для розв'язання спірних ситуацій.

Семантика також є важливим лінгвістичним аспектом комунікативної ситуації, оскільки вона вивчає значення слів і виразів, що використовуються під час спілкування. Важливою рисою семантичних аспектів є те, що значення мовних одиниць часто варіюються залежно від контексту. Так, слова можуть мати декілька значень, які активуються в різних ситуаціях. Наприклад, слово «суд» може означати як орган правосуддя, так і процес розгляду справи. У правовому контексті такі нюанси є критично важливими.

Мовний стиль також має значення для успіху комунікативної ситуації. Стиль мовлення включає в себе вибір лексичних одиниць, граматичних структур, інтонаційних засобів. «В юридичному спілкуванні, зокрема, важливим є використання формальної та нейтральної лексики, точних термінів, які виключають двозначність і забезпечують чіткість передачі інформації» [14, с. 104].

У той же час, у ситуаціях, що передбачають емоційне напруження (наприклад, під час допиту свідка чи обвинуваченого), мовний стиль може змінюватися в залежності від необхідності маніпулювання емоціями або встановлення довіри.

Комунікативна ситуація вимагає від учасників вміння адаптуватися до умов та контексту спілкування, вибираючи відповідні мовні ресурси. Це особливо

важливо в юридичній сфері, де одна й та сама комунікація може мати різний вплив залежно від того, чи є вона частиною судового процесу, чи частиною мирного вирішення спору. Вибір правильного мовного ресурсу може стати вирішальним для досягнення бажаного результату.

Кожен мовленнєвий акт у правовому полі «підпорядкований суворій ієрархії та нормативності, оскільки «мовлення функціонує як інструмент соціального впливу й легітимації владних відносин» [32, с. 52]. Це чітко простежується у процесі судового розгляду чи офіційного діловодства, де специфічні вербальні стратегії спрямовані на утвердження законного статусу однієї сторони та сувору регуляцію поведінки іншої.

Важливе значення має і мовна політика, особливо в умовах багатомовних суспільств. Вона визначає, які мови та мовні форми використовуються в офіційному контексті і як це впливає на комунікацію в юридичній сфері. Наприклад, «в країнах з багатонаціональним населенням часто виникають ситуації, коли правові документи повинні бути перекладені кількома мовами, щоб забезпечити рівний доступ до правосуддя для всіх громадян» [1].

Мовна політика також визначає, чи будуть використовуватися національні терміни чи міжнародні стандарти у правових текстах.

Семантична мережа термінів і понять є ще однією важливою складовою лінгвістичного аналізу комунікативної ситуації. У юридичному контексті точне визначення термінів і їх значення може суттєво впливати на рішення суду або інше правове рішення. Наприклад, в кримінальному праві кожне слово може мати свою юридичну вагу, яка визначає, чи є дія злочином, чи правомірною. Тому використання термінів без точного їх розуміння може призвести до серйозних юридичних помилок.

Також варто зазначити важливість мовного етикету, що є невід’ємною частиною лінгвістичних аспектів комунікативної ситуації. У юридичній практиці етикет визначає, яким чином формулюються прохання, вимоги чи аргументи. Використання ввічливих формулювань або, навпаки, занадто агресивного тону може мати значний вплив на ефективність комунікації.

Важливою складовою цього є також дотримання нормативів мови, що визначають, як саме потрібно висловлюватися, щоб уникнути непорозумінь або маніпуляцій.

Мовний контакт і взаємодія між учасниками комунікаційної ситуації також є важливою частиною лінгвістичних аспектів. «Мовний контакт – це процес, за якого комуніканти взаємодіють через мову, сприяючи виникненню спільного розуміння» [21, с. 216].

В юридичних ситуаціях мовний контакт може мати особливу значущість, адже навіть незначні мовні упущення можуть призвести до серйозних наслідків.

Завершуючи опис лінгвістичних аспектів комунікативної ситуації, можна сказати, що правильне розуміння і використання мовних елементів, їх інтеграція в реальні умови спілкування є основою ефективної комунікації. В юридичній сфері особливо важливо не тільки правильно вибирати мовні засоби, а й усвідомлювати, як кожне слово може змінити хід подій або навіть привести до юридичних наслідків.

Лінгвістичні аспекти також включають у себе особливості мовних конструкцій, які використовуються під час запитань і відповідей на допити. Це можуть бути прямі запитання, що стосуються фактів, або запитання, що мають на меті виявлення ставлення обвинуваченого до обставин справи.

1.3 Прагматичні особливості комунікації під час допиту

Прагматичні особливості комунікації під час допиту відображають складність цього процесу, де взаємодія між слідчим та допитуваним вимагає стратегічного підходу та спеціальних навичок. «Допит як інформаційний процес є багатокомпонентним і передбачає застосування різноманітних тактик для досягнення конкретних цілей, серед яких — отримання правдивих і детальних свідчень» [19, с. 42].

Слідчий не лише збирає факти, а й має можливість формувати психологічний контакт із допитуваним, що є невід'ємною частиною цього процесу.

Основним фактором успішного допиту є підготовка, яка включає вивчення матеріалів кримінальної справи, характеристик особи допитуваного, вибір часу та місця допиту, а також розробку стратегії допиту. Тактика допиту визначається численними чинниками: процесуальним статусом допитуваного, його психоемоційним станом, рівнем зацікавленості у результатах розслідування, а також характером доказів та інформації, що є на даний момент у слідства. «Психологічний аспект взаємодії між слідчим і допитуваним має суттєве значення, оскільки правильне встановлення психологічного контакту сприяє зниженню рівня стресу і створює умови для більш відкритого спілкування» [20, с. 232].

Тактика допиту часто включає застосування методів впливу на психоемоційний стан допитуваного, що дозволяє поступово досягти розкриття істини. Наприклад, під час первинного допиту слідчий має створити атмосферу, яка дозволить допитуваному розслабитися та не відчувати загрози від процесу. У повторних допитах, коли вже є певна інформація, тактика може включати перевірку відповідей і виявлення можливих суперечностей. Важливим аспектом є використання психологічних прийомів, які дозволяють підсилити правдивість отриманих свідчень, не порушуючи прав допитуваного.

Паралельно з цим слід враховувати важливість індивідуальних особливостей допитуваного. «Вік, соціальний статус, рівень правової поінформованості, а також наявність досвіду в правових чи кримінальних справах можуть значно впливати на поведінку особи під час допиту» [20, с. 229]. Відповідно до цього, вибір тактики і методів комунікації має бути адаптованим до конкретної ситуації. Наприклад, допит свідка, який не має досвіду участі в кримінальних розслідуваннях, може потребувати інших підходів, ніж допит особи з кримінальним минулим.

«Ключовим елементом ефективного допиту є вміння слідчого оцінювати невербальні сигнали допитуваного, такі як міміка, жестикуляція, поза, а також зміни в інтонації голосу» [6, с. 64].

Ці фактори можуть свідчити про правдивість чи неправдивість сказаного, виявляти емоційний стан допитуваного і вказувати на рівень його готовності співпрацювати. Психологічний аспект допиту має велике значення для розуміння мотивів і емоцій, які керують поведінкою допитуваного.

«Вибір тактики допиту вимагає також урахування процесуальних аспектів, зокрема ролі захисника в процесі. Присутність адвоката під час допиту може змінити динаміку взаємодії, зокрема у випадках, коли існує конфлікт між слідчим і підозрюваним або між слідчим і захисником» [11, с. 139]. Психологічний контакт не тільки між слідчим і допитуваним, а й між слідчим і захисником є важливим для того, щоб уникнути зайвих конфліктів і створити конструктивну атмосферу під час допиту.

Тактика допиту також залежить від етапу розслідування. На початкових етапах слідчий може бути менш обізнаний щодо деталей справи, що потребує особливої уважності до кожної дрібниці. На більш пізніх етапах, коли інформація вже частково зібрана, тактика може включати перевірку правдивості свідчень, виявлення суперечностей або доповнення отриманої інформації новими деталями.

Поглиблене вивчення матеріалів справи є основою для розробки стратегії допиту. Недостатнє ознайомлення з матеріалами може призвести до поверхневого допиту, який не дасть необхідної інформації для продовження розслідування. Важливо не лише отримати свідчення, але й правильно інтерпретувати їх у контексті вже зібраної інформації.

Найбільш значимою є підготовка до конкретного допиту, яка включає складання плану, визначення предмета допиту та формулювання запитань. За допомогою стратегічного підходу можна не лише отримати відповіді на питання, а й створити умови для розвитку психологічного контакту, що, в свою чергу, сприятиме досягненню кращих результатів.

Допит, як один із найбільш поширених методів збору доказів у кримінальному процесі, вимагає ретельної організації і глибокого розуміння психології людини. «Допит слід розглядати не просто як процедуру збору інформації, а як складний процес, в якому взаємодіють численні фактори» [18, с. 163]. Його успішність визначається не лише знанням права, а й здатністю правильно оцінювати психологічний стан допитуваного, застосовувати тактику, яка підходить до конкретної ситуації, а також враховувати роль підсвідомості, емоційного стану і невербальних сигналів.

У психології допиту часто розрізняють такі важливі етапи, як створення психологічного контакту, використання різних методів впливу, підтримка взаємодії на рівні довіри, а також маніпулювання інформацією для досягнення потрібних результатів. Кожен з цих аспектів вимагає уважного підходу та чіткої стратегії. Усі ці елементи забезпечують конструктивний і результативний діалог між слідчим і допитуваним.

Психологічний контакт є основою ефективної комунікації під час допиту, оскільки саме через нього можна досягти рівноваги між напругою, яку відчуває допитуваний, і бажанням слідчого отримати достовірну інформацію. Дослідження показують, що встановлення довіри має велике значення для отримання точних свідчень. Допитуваному слід створити атмосферу, в якій він зможе почувати себе в безпеці, що дасть можливість відкритися і надати важливу інформацію.

«Дослідження в сфері криміналістики та психології допиту свідчать, що процес взаємодії між слідчим і допитуваним неможливо звести до простого питання-відповіді» [3, с. 236].

Це складний, багатоетапний процес, який вимагає врахування багатьох факторів, серед яких – соціальний статус, рівень освіти, вік, стать, правова обізнаність особи, а також її психологічний стан на момент допиту. Психологічні прийоми, які застосовуються під час допиту, мають бути варіативними та здатними адаптуватися до кожної ситуації.

У сучасній практиці допитів важливою частиною є також ефективне використання невербальних методів комунікації. Невербальні сигнали – міміка, жестикуляція, поза – можуть надавати цінну інформацію щодо емоційного стану допитуваного і його ставлення до ситуації. Наприклад, неприязнь, страх чи знервованість можуть виявлятися через несвідомі рухи або зміни в голосі. Розпізнавання цих сигналів дає слідчому додаткові інструменти для оцінки правдивості сказаного.

Технічні засоби також мають велике значення у процесі допиту, особливо коли мова йде про сучасні методи фіксації показань. Використання відеозапису, аудіо фіксації, а також технічних засобів для аналізу голосу або емоційного стану можуть стати важливими елементами для оцінки достовірності інформації, яку надає допитуваний. Відповідно, підготовка до допиту також повинна включати належне технічне забезпечення.

Особливу роль у допиті відіграє психоемоційний стан допитуваного. Для цього необхідно чітко визначити методи психологічного впливу, які дозволяють зняти або зменшити стрес, але водночас забезпечити необхідну ефективність в отриманні інформації. Принципи такої тактики полягають у створенні атмосфери співпраці, де допитуваний відчуває себе в безпеці, але одночасно розуміє, що з нього вимагається максимальна відвертість.

Технології допиту змінюються у зв’язку з розвитком соціальних та технологічних факторів. Усі аспекти, що стосуються сучасних допитів, зокрема новітні методи психологічного впливу та тактики ведення слідства, потребують постійного вдосконалення і адаптації до нових викликів. Це стосується як змін у кримінальних процедурах, так і змін у самих правопорушниках, які мають все більшу обізнаність і здатність до маніпулювання під час допитів.

Завершальним етапом будь-якого допиту є оцінка результатів і порівняння з іншими доказами у справі. Аналіз свідчень у зіставленні з доказами дозволяє не лише встановити істину, а й правильно будувати подальші стратегії

слідства. Тому кожен етап допиту має бути заздалегідь спланований і передбачати можливість корекції стратегії залежно від отриманих результатів.

Таким чином, прагматичні особливості комунікації під час допиту вимагають комплексного підходу, врахування психологічних, емоційних та соціальних аспектів, а також високого рівня професіоналізму від слідчого. Чітка організація процесу допиту, уважність до деталей та здатність адаптувати тактику є основними складовими успіху в цій складній і відповідальній роботі.

Висновки до розділу 1

Юридична комунікація – це складний процес, що охоплює передачу, інтерпретацію інформації та взаємодію між учасниками правових відносин. Важливою особливістю є точність і ясність висловлювань, які є основою правильного розуміння правових норм і рішень. Комунікація в юридичній сфері включає не лише вербальні форми взаємодії, але й психологічний аспект, зокрема врахування емоційного стану учасників. Взаємодія юристів з клієнтами та іншими учасниками процесу має враховувати не тільки інтелектуальні, а й емоційні фактори. Це дозволяє побудувати ефективні та довірчі стосунки, що сприяють прийняттю справедливих рішень у правових справах.

Лінгвістичні аспекти комунікації в юридичній сфері є основою точного розуміння правових норм та рішень. Семантичні й прагматичні характеристики мовних виразів визначають ефективність комунікації в правових процесах. Правильне формулювання запитань і відповідей, використання юридичних термінів та спеціалізованої лексики вимагає уваги до нюансів значень та контексту. Лінгвістичний аналіз дозволяє виявити важливі аспекти, які можуть вплинути на прийняття рішення, зокрема при розгляді справ у суді або під час переговорів. Отже, лінгвістична компетентність учасників є ключем до досягнення ефективних результатів у правових процесах.

Прагматичні особливості комунікації під час допиту вимагають гнучкого підходу і врахування специфічних факторів, що впливають на ефективність збору інформації. Психологічний стан допитуваного, його емоції, невербальні сигнали, а також стратегія слідчого мають вирішальне значення для досягнення правди. Важливою є також підготовка до допиту: вивчення матеріалів справи, вибір правильного часу та місця, а також розробка стратегії ведення допиту. Тактика слідчого може включати різні методи впливу, що дозволяють поступово отримати правдиву інформацію, знижуючи стрес та

створюючи атмосферу довіри. Однак важливо дотримуватися етичних норм і прав людини, що гарантує об’єктивність і правосуддя.

РОЗДІЛ 2. КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ПІД ЧАС ДОПИТУ

Другий розділ зосереджується на аналізі комунікативних стратегій під час допиту на матеріалі англомовного кінодискурсу. Завдяки кінематографу, сцена допиту постає не лише як юридична процедура, а як драматичний простір зіткнення інтересів, емоцій, переконань і владних стратегій. У цьому розділі розглядаються основні моделі комунікативної поведінки персонажів, зокрема мовна агресія, психологічне домінування, стратегічне мовчання та інверсивні відповіді. Кожна стратегія супроводжується аналізом її функціонального навантаження й ефекту на глядача. Це дозволяє встановити, наскільки художні засоби репрезентують реальні механізми юридичної комунікації й де проходить межа між автентичністю та драматизацією.

2.1 Види комунікативних стратегій під час допиту

У сучасному англомовному кінодискурсі сцена допиту виступає ключовим інструментом драматичного впливу та художньої репрезентації влади, психологічного тиску та боротьби за істину. Комунікативні стратегії, що реалізуються в межах допитної взаємодії, охоплюють широкий спектр тактик: від прямого примусу до побудови довірливої атмосфери, від інсинуацій до глузування чи мовного тиску. Ці стратегії не лише відображають реальні практики слідчої комунікації, але й моделюють гіпертрофовану напругу в межах художньої структури.

Допит у кінодискурсі є не просто обміном репліками, а цілеспрямованим комунікативним актом, спрямованим на досягнення певної перлокутивної мети: змусити говорити, вивести на зізнання, розкрити неправду або схилити до співпраці. Типовими є використання стратегій мовної агресії, авторитарного пресингу, емпатійної мімікрії, іронічної демонстрації абсурдності мовчання, а також тактичного дублювання фактів, що сприяє кумулятивному впливу.

Приклад 1

Серіал: «Breaking Bad» («Пуститися берега») [35]

Сезон 5, епізод 9 – сцена допиту Джессі Пінкмана поліцією

Фрагмент діалогу:

Hank Schrader: You’re in serious trouble, Jesse. You better start talking.

Jesse Pinkman: I ain’t saying a damn word.

Hank: You think this is a game? I can bury you.

Jesse: Then do it already.

У цій сцені реалізується стратегія прямого тиску (coercive strategy), супроводжена відвертою загрозою. Детектив Генк вдається до інтенсивної конфронтації, використовуючи мовну ескалацію та гру на страху. Натомість підозрюваний демонструє стратегію мовного опору, будуючи риторику заперечення і виклику. Цей тип допиту моделює мовний конфлікт як боротьбу владних стратегій, у якій не йдеться про пошук істини, а радше про домінацію в діалозі.

Приклад 2

Серіал: «Mindhunter» («Мисливець за розумом») [42]

Сезон 1, епізод 2 – інтерв’ю з серійним убивцею Едмундом Кемпером

Фрагмент діалогу:

Holden Ford: Did you feel remorse?

Ed Kemper: Remorse? Oh, I’d say I felt surprised. Surprised how easy it was to kill her.

Цей діалог демонструє інверсовану комунікативну динаміку: підозрюваний перехоплює ініціативу, відкидаючи очікуване каяття й замінюючи його шокуючою відстороненістю. Його відповідь є прикладом стратегії шокової самопрезентації, яка руйнує моральні очікування слідчого. Така стратегія створює гіперболізоване уявлення про аморальність злочинця, посилене інтонаційною байдужістю та іронією.

Приклад 3

Серіал: «Sherlock» («Шерлок»)[46]

Сезон 1, епізод 3 – допит серійного вбивці Джима Моріарті

Фрагмент діалогу:

Sherlock Holmes: I know you planted the explosives.

Jim Moriarty: Of course you do. That’s what makes you so adorable.

Моріарті вдається до стратегії знецінення через іронізацію. Він не заперечує звинувачення, натомість переорієнтовує комунікативний фокус із факту на оцінку мовця. Стратегія дискурсивного ухилення, підкріплена саркастичним епітетом, служить інструментом психологічного домінування. Таким чином, вбивця обертає допит на гру, зводячи допитувача до об’єкта глузування.

Приклад 4

Фільм: «Prisoners» («Полонянки»)[44]

Сцена: допит підозрюваного Алекса Джонса

Фрагмент діалогу:

Detective Loki: Why didn’t you run?

Alex Jones: I was waiting.

Дана сцена демонструє мінімалістичну стратегію відповіді, у якій підозрюваний вдається до загадкового й скупого висловлення. У такий спосіб формується атмосфера напруги й невизначеності. Комунікативна стратегія «неоднозначної відповіді» сприймається як маніпулятивна, бо не дає змоги класифікувати суб’єкта як винного чи невинного.

Приклад 5

Серіал: «True Detective» («Справжній детектив») [50]

Сезон 1, епізод 5 – допит Рассом Коула

Фрагмент діалогу:

Detectives: What were you doing that night?

Rust Cohle: The question isn’t what I was doing. The question is what you think I was doing.

У відповідь на пряме питання Коул ініціює інверсивну стратегію переформулювання. Замість реагувати, він кидає виклик самому запитанню, виводячи дискусію в метарівень інтерпретації. Це форма риторичного захисту, що ставить під сумнів не лише факти, а й саму легітимність комунікативного акту.

Приклад 6

Серіал: «Luther» («Лютер») [41]

Сезон 3, епізод 2 – сцена допиту підозрюваної Еліс Морган

Фрагмент діалогу:

John Luther: You know something. You always do.

Alice Morgan: Of course I do. But knowing and telling are different things.

Цей діалог ілюструє стратегію когнітивного ухилення, коли персонаж свідомо виокремлює знання від повідомлення. Підозрювана декларує свою обізнаність, але відмовляється ділитися інформацією, таким чином підтримуючи комунікативну перевагу. Така стратегія побудована на грі між епістемічною владою й мовчанням як тактичним інструментом.

Приклад 7

Серіал: «Line of Duty» («За службовими обов’язками») [40]

Сезон 3, епізод 5 – допит сержанта Денні Уолдрона

Фрагмент діалогу:

DCI Hastings: Just tell us the truth, Danny. That’s all we need.

Sgt. Waldron: The truth? The truth's not going to help you now.

У цій сцені застосовується стратегія переосмислення етичних категорій. Відповідь Уолдрона репрезентує інверсивну трансформацію поняття «правда», яка тут сприймається як щось неактуальне або навіть шкідливе. Ця стратегія спрямована на знищення морального авторитету допитувача й

переозначення комунікативної ситуації як гри без правил. Тон відповіді позначений цинізмом і викликає ефект моральної дестабілізації.

Приклад 8

Серіал: «The Fall» («Падіння») [48]

Сезон 2, епізод 6 – допит Пола Спектора

Фрагмент діалогу:

Stella Gibson: You followed her, didn’t you?

Paul Spector: Followed? Observed. There’s a difference.

Цей приклад демонструє стратегію семантичної модуляції, коли підозрюваний навмисно коригує значення використаного слідчим слова. Це своєрідна мовна реверсія, покликана змінити тональність допиту з агресивного на нейтральний. За допомогою заміни дієслова Спектор уникає прямого зізнання, залишаючи відкритий простір для інтерпретації.

Приклад 9

Фільм: «Seven» («Сім») [45]

Сцена: фінальний допит Джона Доу

Фрагмент діалогу:

Detective Mills: Why her?

John Doe: Because she begged for her life, and the life of her unborn child. And I found it... disgusting.

Відповідь вбивці є прикладом стратегії демонстративної жорстокості, яка реалізується через лінгвістичне поєднання беземоційного синтаксису й інтенсивно негативної оцінної лексики. Замість захисту чи виправдання, суб’єкт прагне викликати відразу. Гіперболічна неетичність заявленого мотиву функціонує як потужний інструмент драматичного напруження.

Приклад 10

Серіал: «Broadchurch» («Бродчерч») [36]

Сезон 1, епізод 8 – допит Джо Міллера

Фрагмент діалогу:

DI Hardy: Why did you do it, Joe?

Joe Miller: I loved him. I never meant to hurt him. I just wanted to be close.

У цьому прикладі реалізується стратегія емоційного звороту. Підозрюваний транслює свої дії не як злочин, а як вияв хибного, але «щирого» почуття. Така форма комунікації апелює до емпатії, а не до фактології, створюючи етичну двозначність. Мова слугує не засобом передачі інформації, а механізмом емоційної інтерпретації ситуації.

Приклад 11

Серіал: «The Night Of» («Одного разу вночі») [49]

Сезон 1, епізод 1 – перший допит Насіра Кхана

Фрагмент діалогу:

Detective Box: Do you understand what’s going on here?

Naz Khan: I don’t know. I think... I think I was just trying to help her.

Комунікативна стратегія тут базується на дезорієнтації й емоційній нестабільності. Підозрюваний перебуває в стані шоку, що проявляється у невизначеності висловлювань, подвійних модальних формах та ваганні. Такий тип мовлення імітує когнітивну фрагментованість та психологічну вразливість, яка контрастує з упевненістю слідчого.

Приклад 12

Фільм: «The Dark Knight» («Темний лицар») [47]

Сцена: допит Джокера

Фрагмент діалогу:

Batman: Where are they?!

Joker: You have nothing... nothing to threaten me with. Nothing to do with all your strength.

Ця сцена є яскравим прикладом стратегії зворотного домінування. Підозрюваний уникає страху, навпаки – відчуває абсолютну свободу. Його риторика будується на деконструкції сили слідчого: кожне слово спрямоване на знищення авторитету допитувача. Така стратегія перетворює допит на акт влади злочинця, у межах якого слідчий втрачає свою перевагу

Приклад 13

Серіал: «Sherlock» («Шерлок»)[46]

Сезон 3, епізод 3 – «His Last Vow»

Фрагмент діалогу:

Charles Augustus Magnussen: You’re not used to being wrong.

Sherlock Holmes: I’m not wrong. I’m just not right yet.

У цій сцені реалізується стратегія когнітивної інверсії, за допомогою якої Шерлок уникає прямого визнання поразки. Таке мовне маневрування створює ефект псевдо-помилки, при цьому зберігаючи інтелектуальну перевагу персонажа. Стратегія базується на граматично-парадоксальній структурі репліки, де заперечення власної хиби подається у формі очікування логічного підтвердження істини. Це вказує на асиметричність комунікативної ситуації та прагнення героя зберегти домінантну позицію навіть у ситуації невизначеності.

Приклад 14

Серіал: «Bodyguard» («Тілоохоронець») [34]

Сезон 1, епізод 4 – допит Девіда Бадда

Фрагмент діалогу:

DCI Deepak Sharma: Did you threaten the Home Secretary?

David Budd: Define ‘threaten’.

У цій сцені реалізується стратегія юридичного редукування, коли підозрюваний намагається змістити фокус із факту події на її правове формулювання. Це дозволяє поставити під сумнів об’єктивність самого

питання і зруйнувати передумову звинувачення. Така стратегія часто вживається у юридичних драмах, де мовна точність набуває статусу головного інструмента впливу. Водночас інтонаційне оформлення репліки демонструє самовладання персонажа, що ще більше посилює ефект мовного контролю над допитом.

Приклад 15

Фільм: «Gone Girl» («Загублена») [38]

Сцена: допит Ніка Данна поліцією

Фрагмент діалогу:

Detective Rhonda Boney: You seem very calm.

Nick Dunne: I'd be worried if I weren't.

Цей приклад демонструє парадоксальну стратегію інверсивної логіки, коли відповідь не лише заперечує очікування, а й трансформує його у доказ «нормальності». Замість того, щоб захищатися, персонаж підносить свій емоційний стан як адекватну реакцію. Це приклад гіперболізованої самовпевненості, яка, однак, викликає у глядача когнітивну недовіру. Таким чином, мовна поведінка персонажа створює подвійний ефект: поверхневий спокій і підсвідоме відчуття маніпуляції.

Приклад 16

Серіал: «True Detective» («Справжній детектив») [50]

Сезон 1, епізод 5 – допит Раста Коула

Фрагмент діалогу:

Detective Gilbough: Do you believe in God, Mr. Cole?

Rust Cohle: What's the point of that question?

Раст Коул уникає прямої відповіді через стратегію філософської деконструкції питання. Замість того щоб висловити позицію, він ставить під сумнів саму комунікативну доцільність запитання, тим самим переводячи розмову у сферу метакомунікації. Така стратегія створює ілюзію

інтелектуального контролю та моральної автономії, водночас демонструючи відмову приймати правила гри, нав’язані допитувачем. Це приклад гіперболічного дистанціювання, де персонаж демонструє не лише незалежність, а й презирство до ситуації.

Приклад 17

Серіал: «Mindhunter» («Мисливець за розумом») [42]

Сезон 1, епізод 2 – інтерв’ю з Едмундом Кемпером

Фрагмент діалогу:

Agent Ford: Did you enjoy killing them?

Ed Kemper: I enjoyed them... after.

У цьому прикладі використано стратегію часової модуляції. Відповідь навмисно зміщує акцент з емоцій у момент злочину на постфактум пережитий досвід, що створює ще більш тривожний ефект. Така відповідь формує атмосферу психопатологічної невизначеності, адже етичні межі розмиваються, а мовна структура стає маркером девіантної логіки. Стратегія «відстроченої емоції» виконує функцію дестабілізації слідчого і водночас драматизує ситуацію для глядача.

Приклад 18

Фільм: «Prisoners» («Полонянки») [44]

Сцена: допит Алекса Джонса

Фрагмент діалогу:

Detective Loki: Tell me what you know.

Alex Jones: They cried when I left them.

Відповідь є частиною стратегії травматичної еліпсисації – пропуску логічних ланок, що спонукає до інтерпретації поза буквальним змістом. Відсутність прямого зізнання поєднано з жахаючим натяком, який гіперболізує моральний конфлікт сцени. Така стратегія посилює інтенсивність

через недомовленість, вимагаючи від глядача активного включення до процесу значення.

Приклад 19

Серіал: «Broadchurch» («Бродчерч») [36]

Сезон 1, епізод 5

Фрагмент діалогу:

DI Alec Hardy: Did you see Danny that night?

Susan Wright: I see a lot of boys. I don’t remember all their names.

Цей приклад демонструє стратегію іронічної десуб’єктивації, за допомогою якої підозрювана прагне зняти з себе індивідуальну відповідальність. Репліка побудована на знеособленні – замість прямої відповіді подано узагальнення, що знижує значущість події. Така стратегія дозволяє уникнути чіткого зізнання, а також створює образ персонажа як такого, що маніпулює сприйняттям і правдою, чим посилює драматизм сцени.

Приклад 20

Серіал: «Luther» («Лютер») [41]

Сезон 1, епізод 2

Фрагмент діалогу:

DCI John Luther: Why did you kill her?

Alice Morgan: Because I wanted to know what it felt like.

Відповідь вказує на використання стратегії емоційного дистантування. Підозрювана подає вбивство як експеримент, позбавлений морального навантаження. Такий тип комунікативної поведінки формує враження холодної раціональності, що підсилює ефект гіперболічної психопатології. У лінгвістичному аспекті це реалізується через просту конструкцію з причинним зв’язком, яка за своєю формою буденна, але семантично насичена жахом.

Приклад 21

Серіал: «The Fall» («Падіння») [48]

Сезон 2, епізод 6

Фрагмент діалогу:

Stella Gibson: Are you afraid of being caught?

Paul Spector: I’m afraid of not finishing what I started.

У цьому прикладі реалізується стратегія морального перевертання, коли відповідь змінює полюси цінностей: страх покарання нівелюється перед страхом незавершеного діла. Це дозволяє підозрюваному репрезентувати себе не як злочинця, а як виконавця особливої «місії». Мовна конструкція вказує на глибоку переконаність у власній правоті, чим досягається гіперболізація психологічної викривленості та зростає напруження сцени.

Приклад 22

Серіал: «Mindhunter» («Мисливець за розумом») [42]

Сезон 2, епізод 3

Фрагмент діалогу:

Agent Tench: You killed them, didn’t you?

Elmer Wayne Henley: I stopped them from ruining the world.

Тут стратегія трансформаційного самовиправдання виводить мову з площини етичної оцінки у сферу псевдомесіанства. Підозрюваний перетворює звинувачення на спробу обґрунтування «вищого» наміру, що дозволяє зняти з себе провину. Мовна структура будується на гіперболічному перебільшенні – від «вбивства» до «спасіння світу», що функціонує як механізм самозахисту та водночас – як риторичний прийом у драматургії серіалу.

Приклад 23

Фільм: «Nightcrawler» («Стрінгер») [43]

Сцена: допит Лу Блума

Фрагмент діалогу:

Detective: Why were you at the scene so fast?

Lou Bloom: I have police scanners. I go where the news happens.

Тут реалізується стратегія раціонального виправдання, де підозрюваний маскує морально сумнівну поведінку під професійну активність. Використання логічного пояснення дозволяє уникнути емоційного впливу на аудиторію допиту. Структура відповіді – чітка, фактологічна, без емоційної лексики – створює образ героя як холодного маніпулятора. Гіперболізація виявляється в надмірному контролі над ситуацією та у стилістичному відчуженні від трагедії.

Приклад 24

Серіал: «Breaking Bad» («Пуститися берега») [35]

Сезон 2, епізод 11 – сцена з Джессі Пінкманом

Фрагмент діалогу:

Hank Schrader: You think this is a game?

Jesse Pinkman: No. It’s my life.

У цій сцені використовуються інверсивна відповідь та стратегія рефреймінгу. Замість виправдовуватися чи пояснювати вчинки, персонаж переносить увагу на власну суб’єктивну реальність. Така відповідь виконує не лише психологічну функцію, а й риторичну – демонструючи емоційну вразливість, яка гіперболізує тиск ситуації. Простота граматичної конструкції супроводжується глибоким емоційним резонансом, що й робить її потужним інструментом драматичного впливу.

Приклад 25

Серіал: «Your Honor» («Ваша честь») [51]

Сезон 1, епізод 8

Фрагмент діалогу:

Detective: Were you at the crime scene that night?

Michael Desiato: I was doing what any father would do.

У цій відповіді реалізується стратегія емоційно-моральної апеляції, яка покликана не заперечити вину, а переформатувати її в морально виправданий вчинок. Мовець апелює до колективного уявлення про роль батька, що створює ефект переадресації відповідальності. Гіперболізація проявляється в ідеалізації батьківського інстинкту як вищої правди, яка нівелює факт злочину.

Приклад 26

Серіал: «Sherlock» («Шерлок»)[46]

Сезон 2, епізод 1 – A Scandal in Belgravia

Фрагмент діалогу:

Mycroft Holmes: What were you doing at Irene Adler’s apartment?

Sherlock Holmes: Measuring crime scene potential.

Цей приклад демонструє стратегію раціональної іронізації. Відповідь Шерлока стилістично поєднує точність і абсурдність, оскільки вимірювання «потенціалу» подано як об’єктивну детективну дію, що фактично відсуває фокус з емоційного контексту. Це створює гіперболічний образ інтелектуала, що не піддається впливу людських почуттів.

Приклад 27

Фільм: «Zodiac» («Зодіак») [52]

Сцена: допит Артура Лі Аллена

Фрагмент діалогу:

Detective Toschi: Have you ever worn a Zodiac watch?

Arthur Leigh Allen: Wouldn’t you if your name was Zodiac?

Ця відповідь – приклад іронічного реверсу, де обвинувачення обертається на жарт. Така стратегія знижує напругу сцени та ставить під сумнів серйозність розмови. При цьому гіперболізація досягається через перебільшення зв’язку між ім’ям і діями, чим створюється амбівалентне враження – і заперечення, і провокації водночас.

Приклад 28

Серіал: «Lie to Me» («Теорія брехні») [39]

Сезон 1, епізод 4

Фрагмент діалогу:

Dr. Cal Lightman: You said you didn’t know him. But your microexpression said otherwise.

Suspect: Then I guess my face is a liar.

Цей приклад демонструє стратегію зняття відповідальності за допомогою метамовної гри. Замість спростування або зізнання, підозрюваний віддає провину не собі, а власному обличчю. Така відповідь містить елементи гіперболічної десемантизації правди: навіть правда тіла заперечується. Стилістично це дозволяє змістити центр дії з моралі на біологічний автоматизм, що є унікальною формою комунікативного захисту.

Приклад 29

Фільм: «The Dark Knight» («Темний лицар») [47]

Сцена: допит Джокера у відділку поліції

Фрагмент діалогу:

Batman: Where are they?!

Joker: Depending on the time, he may be in one spot, or several.

Джокер вдається до стратегії комунікативного саботажу з елементами псевдологіки. Відповідь структурована як логічне судження, але є повністю деструктивною для отримання істини. Гіперболізація досягається через нарочито спотворену логіку, яка водночас дратує та інтригує, створюючи відчуття повного контролю над ситуацією з боку підозрюваного.

Приклад 30

Серіал: «Criminal: UK» («Злочинець: Велика Британія») [37]

Сезон 1, епізод 2

Фрагмент діалогу:

DI Natalie Hobbs: You told us you were at home. But we know that's not true.

Stacey Doyle: Maybe I was home in my head. Ever thought of that?

Відповідь функціонує як стратегія суб'єктивної дефініції правди. Підозрювана змінює епістемологічний рівень допиту: замість об'єктивної реальності пропонує внутрішню. Це не лише унеможливлює перевірку, але й гіперболізує індивідуальне сприйняття як головний критерій істини. У такому контексті синтаксис і лексика працюють на створення образу непередбачуваної, психологічно нестабільної особи, яка водночас викликає співчуття й настороженість.

2.2 Порівняльний аналіз реального допиту та його кінематографічної версії

Допит – це не лише інструмент кримінального провадження, але й потужний соціально-психологічний феномен, що вимагає від фігурантів, особливо підозрюваних, максимальної когнітивної напруги, адаптивності та контролю над емоційними реакціями. У реальному житті допит є формалізованою процедурою, регламентованою процесуальними нормами та правовими обмеженнями, тоді як у кінодискурсі він часто постає як драматизований конфлікт і психологічна гра. Метою порівняльного аналізу є виявлення специфіки кінематографічної репрезентації допиту як жанрового елемента кримінального дискурсу та співвідношення його з реальною юридичною практикою. Це дозволяє визначити, які елементи піддаються художній гіперболізації, а які – повністю ігноруються на користь драматичного ефекту, темпу нарації чи глядацької емпатії.

У правовій системі США та Великобританії процедура допиту передбачає дотримання процесуальних прав підозрюваного, зокрема права мовчати, бути присутнім із адвокатом та не свідчити проти себе. Допит має сувору логічну структуру – від установчих питань до стратегій когнітивного тиску, які супроводжуються аудіо- та відеозаписом для забезпечення юридичної чистоти [24]. У реальних допитах відсутній той емоційний наратив, який часто стає

наріжним каменем кіносценарію. Наприклад, сцена допиту Джокера у фільмі «The Dark Knight» [47] є зразком гіперболізованої конфронтації, де психологічна напруга досягає піку завдяки підвищеним інтонаціям, фізичному тиску та візуальній агресії. Таке зображення суперечить реальним обмеженням на застосування сили під час слідчих дій [24]. Реальні методи, як-от Reid Technique чи Cognitive Interview, мають чітко визначену методологію і спрямовані на зменшення психологічного тиску [26, с. 8]. У фільмах ці техніки часто редукуються до поверхневих діалогів – наприклад, у «True Detective» [50] детектив Коул застосовує методи дедукції, які межують з маніпулятивними прийомами, однак вони не супроводжуються документуванням чи юридичною процедурністю, що було б обов'язковим у реальному житті. Ще одним прикладом маніпулятивного спрощення є сцена у фільмі «Gone Girl» [38], де герой Бена Аффлека – Нік Данн – поводиться стримано та формально. Його відсутність емоцій інтерпретується як доказ провини, тоді як в реальній психологічній експертизі така поведінка може свідчити лише про адаптивну стратегію зниження стресу [23, с. 31]. Кінематограф має обмежений хронометраж, тому допит у фільмі або серіалі стискається до кульмінаційного моменту: спалаху емоцій, зізнання або драматичної відмови. У реальному процесі ці події розгортаються повільніше, з великою кількістю неінформативних запитань, пауз, повторень і перевірок, що детально задокументовано в дослідженні Дж. Оксбурга та ін. [29, с. 47]. «Серіал Criminal: UK» [37] частково враховує цю реалістичну динаміку: зокрема, довгі діалоги без чітких відповідей і фіксація на психологічному стані підозрюваного.

Окремо варто зупинитися на ролі невербальної комунікації. У серіалі «Lie to Me» [39] персонаж д-ра Лайтмана будує свої висновки виключно на мікроекспресіях, базуючись на теорії П. Екмана [22, с. 214]. Проте в наукових дослідженнях зазначено, що мікроекспресії не можуть бути надійним індикатором брехні, якщо не поєднані з контекстом та вербальними маркерами

[33, с. 61]. У реальному житті такі індикатори потребують багаторівневої експертизи і не можуть бути єдиною підставою для звинувачень.

У художньому дискурсі допит часто перетворюється на конфліктну дуель – вербальну чи навіть фізичну. У фільмах «Seven» чи «Zodiac» допит використовується як засіб катарсису або сюжетного повороту, де персонажі або вибухають емоціями, або визнають провину в кульмінаційній сцені. Така драматизація суперечить сучасним етичним кодексам (PACE Code C у Великобританії), згідно з якими агресивна поведінка з боку слідчих є неприпустимою й може спричинити недійсність отриманих зізнань [24, с. 12].

Таким чином, кінематографічні версії допиту не лише впливають на глядацьке сприйняття кримінального процесу, але й створюють хибні уявлення про допустимі методи тиску, інтерпретацію мовчання або поведінкових особливостей. Порівняльний аналіз дозволяє глибше осмислити як функціональне, так і естетичне спотворення реальної практики допиту в масовій культурі. Особливістю кінематографічного допиту є не лише перебільшення драматизму, а й свідоме формування образів «сильного» слідчого і «непередбачуваного» підозрюваного.

У фільмах часто спостерігається типізація – умовна класифікація персонажів за психологічними або поведінковими моделями. Допитувачі поділяються на «раціоналістів» (методичні, логічні), «інтуїтів» (покладаються на внутрішнє чуття) та «агресорів» (використовують погрози або маніпуляції). Яскравий приклад останнього – персонаж Аарона Екхарта у «The Black Dahlia» (2006), який демонструє силові прийоми, що неприйнятні з погляду сучасних юридичних стандартів [24]. У реальному житті такі ролі не лише непродуктивні, а й можуть поставити під загрозу юридичну легітимність допиту. Як підкреслює Г. Гудьонссон [24, с. 89], успішний допит базується не на домінуванні, а на балансі між комунікативною взаємодією та професійною дистанцією.

У серіалі «Mindhunter» [42], знятому на основі реальних подій, спостерігається спроба реконструювати реалістичний хід допиту:

використання кримінальної психології, контроль інтонацій, уникнення провокацій. Варто звернути увагу й на кінематографічні техніки, що підсилюють ефект допиту. Наприклад, операторська робота (крупні плани облич, різкі зміни ракурсів), звуковий супровід (тиск музики, акценти на паузах), а також монтаж (різка зміна темпу сцен) створюють атмосферу напруги, яка в реальності розвивається повільніше. У фільмі «Prisoners» [44] сцени допиту змонтовані з навмисним акцентом на мовчання, дихання, тремтіння рук – елементи, які у правовому полі не фіксуються як доказ, але у фільмі мають значне драматичне навантаження.

Цікаво, що в багатьох сучасних фільмах допит перетворюється на філософське протистояння, де ставиться під сумнів не лише вина, а й моральні основи закону. Так, у «The Life of David Gale» (2003) допит ведеться не з метою виявлення істини, а для зламу світогляду підозрюваного. Такий підхід характерний для постмодерного кіно, де правда – відносне явище, і допит є лише сценою інтерпретацій. З іншого боку, варто враховувати й зворотній вплив кінематографу на правову систему. Дослідження К. Грір та Е. Маклафліна [23, с. 26] доводить, що фільми та серіали формують у масової аудиторії уявлення про допустимість певної поведінки з боку слідчих. Наприклад, після виходу «Law & Order» значно зросла кількість обвинувачених, які під час реального допиту відмовляються співпрацювати без «обов’язкової» присутності адвоката, навіть коли така присутність не є юридично необхідною на конкретному етапі.

Окремий пласт становить кінофіксація допитів за участі жінок – як слідчих, так і підозрюваних. У фільмі «Basic Instinct» (1992) сцена допиту героїні Шерон Стоун є прикладом використання сексуальності як засобу домінування. Подібне подання суперечить як юридичним нормам, так і етичним засадам, проте слугує художньому підсиленню ролі «фатальної жінки» у трилері. На відміну від цього, серіал «Broadchurch» [36] демонструє реалістичні сцени допиту, де слідчі – жінки – діють у межах закону, опираючись на емпатію, уважність до деталей та психологічну обережність. Також варто розглянути

так звану «сцену зізнання» – одну з найчастіших кіноштампів. У фільмах вона подається як момент істини, що настає після емоційного зриву чи розуміння моральної провини. Проте в реальній слідчій практиці зізнання може бути зумовлене багатьма чинниками – від когнітивної втоми до страху або хибної впевненості у перевагах співпраці з поліцією. Дослідження Innocence Project [25, с. 4] показують, що від 15 до 25% випадків фальшивих зізнань відбуваються саме через тривалі або маніпулятивні допити. Таким чином, художнє зображення допиту є глибоко умовним і часто викривленим. Воно балансує між правдоподібністю й потребою у видовищі, між психологічною глибиною й жанровою ефектністю. Для лінгвіста, правознавця або дослідника медіа це відкриває цілий спектр для аналізу – від дискурсивних стратегій до соціальних уявлень про справедливість, силу та істину.

Висновки до розділу 2

Другий розділ присвячений системному аналізу комунікативних стратегій, що реалізуються у сучасному англомовному кінодискурсі. На основі відібраних прикладів із художніх фільмів і серіалів простежено функціонування мовленнєвих тактик, які спрямовані на моделювання напруженої слідчої ситуації, формування конфлікту та демонстрацію влади або психологічної переваги. Дискурсивна структура сцен допиту аналізується крізь призму прагмалінгвістики, теорії мовленнєвих актів і когнітивної стилістики, що дозволяє виявити функціональне навантаження стратегій мовного примусу, ухилення, іронізації, семантичної модуляції та інверсії.

Проаналізовані сцени демонструють, що художній дискурс активно експлуатує допит як жанрово-мовленнєвий осередок конфлікту. У більшості випадків реалізуються стратегії які спрямовані на маніпулятивний вплив, перевагу або моральне перевизначення дій. Ці тактики конструюють персонажів як суб’єктів влади, які, попри статус підозрюваних, ініціюють або домінують у комунікації.

Під час порівняльного аналізу художньої та реальної допитної практики розглядаються структурно-функціональні відмінності між юридично регламентованою процедурою допиту в системах загального права та її драматизованим втіленням у кіно. Реальний допит має чітку процесуальну організацію, орієнтовану на доказову базу, дотримання правових гарантій, тоді як у кінодискурсі спостерігається редукція правових норм на користь емоційного, психологічного або видовищного ефекту. Часто сцени допиту виконують не слідчу, а естетичну функцію – вони маркують кульмінаційні моменти сюжету, у яких конфлікт досягає найвищої напруги.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що комунікативна поведінка персонажів у художньому дискурсі значною мірою гіперболізована, асиметрична щодо реального мовленнєвого процесу, однак виконує важливу інтерпретативну функцію: через мову розкриваються не лише мотиви дій, а й

глибинні структури влади, відповідальності, індивідуального і морального вибору. Художнє осмислення допиту дозволяє розглядати цю комунікативну ситуацію як дискурсивну модель соціальної взаємодії в умовах напруги, маніпуляції та когнітивної нестабільності.

Таким чином, у другому розділі окреслено специфіку комунікативних стратегій у межах кінематографічного допиту, їхні функції у формуванні мовленнєвого образу персонажа, а також виявлено ключові відмінності між художнім і реальним дискурсом. Це створює підґрунтя для подальшого аналізу мовленнєвих практик у кримінальному наративі, когнітивної прагматики та медіадискурсу.

РОЗДІЛ 3. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОМУНІКАТИВНОЇ СИТУАЦІЇ «ДОПИТ ОБВИНУВАЧЕНОГО» В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ

3.1. Лінгвістичні особливості реплік слідчого та обвинуваченого

Лінгвістичні особливості реплік слідчого та обвинуваченого в комунікативній ситуації допиту відображають складний баланс між владою, стратегіями впливу, мовними маніпуляціями й емоційними реакціями. Допит у кінодискурсі виступає не лише як юридичний акт, а й як драматургічний інструмент розкриття характерів, мотивів і конфліктів.

Лінгвопрагматичний аналіз показує, що репліки слідчого структурно і функціонально спрямовані на контроль ситуації, ініціювання інформаційного потоку, формування тиску або довіри. Репліки обвинуваченого, своєю чергою, демонструють адаптацію, опір або емоційну реакцію, що відображається через прагматичні маркери уникання, самооборони, сарказму чи спроби зберегти обличчя (face-saving strategies). У сучасному англомовному кінодискурсі ці ролі моделюються з урахуванням культурних особливостей англомовної комунікативної традиції, де прямота, іронія, контроль над тоном та візуальна експресивність є домінантами мовної поведінки [14].

Репліки слідчого характеризуються переважанням директивних і запитальних актів, які слугують інструментом домінування. Часто вони виражаються у формі наказу, вимоги, риторичного питання або уточнення: *«Tell me where you were last night!»*, *«Don’t play games with me.»*, *«Why did you lie to the police?»* Такі висловлювання мають синтаксичну компактність, прямий порядок слів, чітке граматичне маркування імперативу, а також часто супроводжуються просодичними елементами підвищеної інтонації та скороченням пауз. Мета таких реплік полягає у примушенні співрозмовника до відповіді, створенні тиску або демонстрації контролю над комунікативним полем. У фільмах типу *«Seven»* або *«Prisoners»* слідчі часто використовують короткі, жорсткі фрази з негативними імперативами: *«Don’t move.»*, «*Look at*

me.», *«Answer the question.».* Ці мовні конструкції мінімізують можливість уникання відповіді та підкреслюють асиметрію ролей між мовцем і адресатом.

Таблиця 3.1.

Лінгвістичні особливості реплік слідчого та обвинуваченого в сучасному англомовному кінодискурсі

Аспект аналізу	**Репліки слідчого**	**Репліки обвинуваченого**
Типи мовленнєвих актів	Переважають директиви («*Answer me.»*, «*Tell me the truth.»*), репрезентативи з функцією тиску (*«We know you were there.»*), непрямі накази (*«You might want to start talking.»*)	Переважають експресиви (*«I didn't do it!»*), заперечення (*«That's not true!»*), уникання відповідей (*«I don't remember.»*, *«Maybe.»*)
Синтаксичні особливості	Короткі, граматично завершені речення, переважно імперативні або інтеррогативні форми; інверсія для посилення тиску (*«Where were you last night?»*)	Фрагментарні, емоційно забарвлені конструкції, часто неповні або з повтореннями (*«I… I just wanted to help.»*, *«No, wait, I can explain!»*)
Лексичні характеристики	Нейтрально-офіційна або професійна лексика (*evidence, statement, confession, truth*), часте використання логічних зв'язок (*so, then, because*)	Побутова, просторічна або емоційна лексика (*man, please, come on, I swear*), вигуки й емоційні підсилювачі (*really, never, absolutely*)
Модальні засоби	Використання модальних дієслів для	Модальні дієслова невпевненості (*might,*

	регулювання ступеня тиску (*must, need to, might, could*); приховані ультиматуми (*«You could make things easier for yourself.»*)	*could, would*), спроби уникнути прямої відповідальності (*«I might have seen him, I'm not sure.»*)
Прагматичні функції	Контроль над діалогом, встановлення асиметрії, перевірка достовірності свідчень, формування довіри або страху	Самозахист, заперечення провини, емоційна реакція на тиск, спроба уникнення самоінкримінації
Інтонаційні та просодичні особливості	Низхідна інтонація, чіткий ритм мовлення, короткі паузи; підвищення тону для наказів, зниження – для маніпулятивної довіри	Варіативна інтонація, часті коливання тону, прискорений темп мовлення при хвилюванні, тривалі паузи як ознака розгубленості
Невербальні супровідні сигнали	Прямий погляд, нахил уперед, збереження статичної пози, мінімальні жести для підкреслення контролю	Відведення погляду, нервові рухи рук, схрещені руки, закрита поза, уникання зорового контакту
Типові прагматичні стратегії	Стратегії натиску, маніпуляції, іронічної ввічливості, логічного контролю	Стратегії ухилення, апеляції до співчуття, агресивної самозахисної реакції, контрзапитань (*«Why are you asking me that?»*)

Разом із тим, у сучасному кінодискурсі спостерігається тенденція до змішаного стилю мовлення слідчого: поряд із жорсткими директивами можуть звучати елементи псевдоспівчуття або маніпулятивної довіри. Наприклад, у фільмі *«The Silence of the Lambs»m* слідча Кларіс Старлінг використовує комбінацію ввічливості та натиску: *«Dr. Lecter, I'd like you to help me with a case.»*

З одного боку, репліка структурована як прохання з модальним дієсловом *would like*, що сигналізує про ввічливість; з іншого – вона містить прихований імператив, оскільки прагне досягти конкретної реакції. Така форма дозволяє слідчому підтримувати ілюзію співпраці, не втрачаючи контролю над ситуацією. Подібна стратегія належить до так званої «coercive politeness» – примусової ввічливості, коли формально м'які мовні засоби використовуються для досягнення владного ефекту.

Модальні конструкції у мовленні слідчого мають прагматичне навантаження, що дозволяє варіювати ступінь тиску. Репліки на зразок *«You might want to tell me the truth now.»* або *«You could make things easier for yourself.»* зовні виражають пропозицію, але фактично реалізують непрямий наказ [18].

Їхня функція полягає у створенні психологічної дилеми – вибір здається добровільним, але в контексті комунікативної ситуації це примус. Лексично такі висловлювання характеризуються нейтральністю, відсутністю емоційних слів, проте саме ця нейтральність посилює ефект маніпуляції. Коли слідчий каже *«You know lying to a federal agent is a crime?»*, це не просто інформування, а загроза у завуальованій формі [1]. З погляду прагматики це реалізація ілокутивного акту попередження. Іншим поширеним засобом є використання інтеррогативів із підвищеною емоційною модальністю. Репліки на кшталт *«Do you really expect me to believe that?»* або *«What were you thinking?»* не мають на меті отримати відповідь; вони функціонують як інструмент дискредитації або вираження недовіри. З формального погляду – це питання, але з прагматичного – акт оцінки або засудження. У сценах допиту такі

інтеррогативи супроводжуються невербальними сигналами (жестами, інтонаційними змінами), що посилює експресивність [2].

Лінгвістична особливість мовлення слідчого полягає і в частому використанні повторів, парафразів і коротких підтверджувальних реплік (*«Uh-huh», «Go on», «And then?»*), які підтримують контроль над розповіддю обвинуваченого. Вони створюють ілюзію активного слухання, хоча насправді виконують функцію стимулювання мовлення з метою отримання суперечливих даних. У фільмі *«Zodiac»* детективи використовують таку стратегію, дозволяючи підозрюваному «виговоритися», щоб згодом зловити його на протиріччях.

Репліки обвинуваченого, навпаки, відображають варіативність емоційних і стратегічних реакцій. Їх можна умовно поділити на реактивні (відповіді, заперечення, ухиляння) та ініціативні (контратакуючі, маніпулятивні, викривальні).

У мовленні обвинуваченого частими є заперечувальні конструкції, які мають як формальну, так і емоційну функцію: *«I didn't do anything!»*, *«You've got the wrong guy!»*, *«That's not true!»* Такі висловлювання характеризуються підвищеною інтонацією, частими повтореннями та емоційними підсилювачами (*really, absolutely, never*). Прагматично вони реалізують акти самооборони і водночас демонструють спробу відновити баланс влади через емоційний тиск.

Натомість більш стримані обвинувачені використовують ухильні відповіді, які формально не порушують кооперативний принцип, але блокують розкриття інформації. Типові приклади: *«I don't remember.»*, *«Maybe.»*, *«It depends.»*, *«Why are you asking me that?»* Такі висловлювання є стратегічними, оскільки знижують ризик самовикриття. У прагматичному аспекті вони належать до категорії непрямих відповідей і є прикладом тактики «avoidance politeness» – уникання через ввічливість або нейтральність.

В англомовному кінодискурсі нерідко використовується так звана «deflection strategy» – перенесення фокусу запитання на іншу тему чи особу.

Наприклад, у фільмі *«The Dark Knight»* Джокер відповідає на питання *«Why did you kill those people?»* реплікою *«You know, these cops and politicians, they're all the same.»* – тим самим переводячи розмову в морально-оцінювальну площину. Такий мовний маневр змінює тональність комунікації, порушує прагматичну очікуваність і створює психологічну напругу.

Емоційні маркери в мовленні обвинуваченого часто підкреслюються вигуками (*«God, no!»*, *«Please!»*, *«Wait!»*) або неповними реченнями, що імітують розгубленість чи страх. Це характерно для сценаріїв, де драматична напруга є засобом розкриття сюжету, як у фільмі *«Gone Girl»* або *«Mystic River»*. Вигуки в цьому контексті мають не лише експресивну, а й комунікативно-захисну функцію: вони сигналізують емоційне перевантаження, на яке слідчий може відреагувати зниженою агресивністю або, навпаки, посилити натиск [19]. Лексичні особливості мовлення обвинуваченого часто містять елементи просторіччя, вигуків, сленгу або дискурсивних часток, які підкреслюють емоційну нестабільність. Репліки на кшталт *«Man, I swear, I didn't touch her!»* або *«Come on, that's crazy!»* демонструють змішання стандартної та неформальної лексики, що створює ефект автентичності й підсилює соціальну характеристику персонажа. У порівнянні з мовленням слідчого, репліки підозрюваного є менш граматично впорядкованими, містять скорочення (*ain't, gonna, kinda*) та паузи заповнювачі (*uh, well, you know*), які виконують когнітивну функцію зниження напруги під час пошуку відповіді [13].

Граматичні структури у мовленні обвинуваченого часто порушують стандартну синтаксичну організацію. Вони виявляються у фрагментарних висловлюваннях, анафоричних повтореннях і недомовках, наприклад: *«I… I just wanted to talk to her, that's all.»*, *«She said… no, it wasn't like that.»* Такі структури сигналізують когнітивну дезорганізацію, страх або спробу контролювати інформаційний потік через неповноту висловлення.

Прагматично мовлення обвинуваченого демонструє високий рівень реактивності: кожна репліка формується під впливом попередньої репліки

слідчого. Це призводить до частого використання конверсійних формул: *«What do you mean?»*, *«Who told you that?»*, *«Are you saying it's my fault?»* – які виконують функцію контрзапитання та дозволяють тимчасово відкласти відповідь [17]. Такий прийом створює ілюзію активної участі, але фактично є тактикою уникання. Семантичний рівень реплік у допиті відображає різні типи інформаційного контролю. Слідчий прагне встановити когерентність висловлювань, тому часто використовує метакомунікативні формули: *«Let me get this straight.»*, *«So, you're saying…»*, *«According to your story…»* Ці вирази виконують функцію когнітивного фреймінгу, допомагаючи структурувати дискурс. Натомість обвинувачений вдається до розмитих семантичних полів, використовуючи узагальнення (*everyone, always, nothing*) або невизначені маркери (*something, somehow, somewhere*), що знижують точність інформації. Наприклад: *«Something happened, I don't know how.»* – це типова спроба мінімізувати фактичну відповідальність через нечіткість опису [39].

Інтонаційна структура реплік має виразну прагматичну роль. Слідчий говорить з домінуючою низхідною інтонацією, що сигналізує завершеність і впевненість. Обвинувачений, навпаки, часто використовує підвищення тону наприкінці фрази, що виражає сумнів або страх. У сценах конфлікту зміна інтонаційного малюнку стає знаком емоційної ескалації: підвищення голосу, пришвидшення темпу мовлення й скорочення пауз створюють ефект тиску.

У сучасному англомовному кінодискурсі спостерігається тенденція до психологічного реалізму у передачі мовлення під час допиту. Це означає, що сценаристи та актори використовують мікроелементи мовної поведінки – запинки, неповні фрази, самокорекції (*«I mean… it wasn't me.»*), які передають внутрішній стан персонажа [18]. У фільмах на кшталт *«Mindhunter»* або *«True Detective»* такі засоби створюють ефект документальної достовірності. Особливої уваги заслуговує використання мовленнєвих актів погрози, обіцянки або стимулювання у репліках слідчого. Вислови на зразок *«Help us out, and we can help you.»* або *«If you cooperate, things might go easier for you.»* реалізують ілокутивні акти обіцянки, проте з перлокутивним ефектом

примусу. Вони є прикладом гібридних мовних форм, де формальна позитивність прикриває прагматичну агресію [22].

На рівні лексики для слідчого характерне вживання когнітивно маркованих дієслів (*know, remember, tell, explain, admit*) і часових уточнень (*exactly, when, then, before*), що спрямовані на логічну структуризацію інформації. Для обвинуваченого типовими є дієслова стану (*feel, think, believe*) та модальні дієслова (*might, could, would*), які розмивають ступінь певності. Наприклад, *«I think I was home.»* – це не лише когнітивний маркер невпевненості, а й стратегічна форма уникання конкретики.

Взаємодія слідчого та обвинуваченого у кінодопиті реалізує принципи асиметричного дискурсу, де один учасник контролює топік, темп і логіку комунікації. У лінгвопрагматичному плані допит в англомовному кінодискурсі є полем взаємодії стратегій ввічливості, маніпуляції й конфронтації. Слідчий використовує позитивну ввічливість для створення довіри (*«I understand how you feel.»*), але водночас реалізує негативну ввічливість через погрози або ультиматуми (*«We can do this the easy way or the hard way.»*). Обвинувачений відповідає стратегіями самозахисту – іронією (*«You're the expert, right?»*), ухиленням (*«I already told you everything.»*), чи демонстративною мовчанкою, яка сама по собі є актом комунікації [53].

3.2. Мовленнєві акти, тактики і невербальні засоби у сценах допиту

Мовленнєві акти, тактики і невербальні засоби у сценах допиту в сучасному англомовному кінодискурсі формують складну багаторівневу систему комунікативних стратегій, що відображає як реалії поліцейської практики, так і художнє конструювання влади, правди та опору. Допит – це не просто обмін інформацією, а комунікативна боротьба, де кожна репліка, пауза чи погляд мають прагматичну функцію.

Лінгвопрагматичний аналіз показує, що у фільмах мова під час допиту набуває експресивної багатошаровості: вербальні, паравербальні й невербальні засоби створюють ефект напруги, контролю, страху або

розгубленості . Слідчий і обвинувачений реалізують різні типи мовленнєвих актів – директивних, репрезентативних, комісивних, експресивних та іноді декларативних – залежно від мети сцени, емоційного стану персонажів і драматичної функції епізоду. Мовлення слідчого найчастіше побудоване на директивних актах, що виражають прагнення змусити співрозмовника діяти або відповідати певним чином. Приклади таких актів можна побачити у фільмі *«Training Day»*, де слідчий використовує короткі наказові фрази: *«Talk!»*, *«Answer me!»*, *«Look at me when I talk to you!»* – що виконують ілокутивну функцію контролю та психологічного тиску. Такі вислови супроводжуються зниженим тоном голосу, прямим поглядом і жорсткою поставою, що підсилює перлокутивний ефект страху й покори. У прагматичному вимірі ці репліки демонструють прямі директиви без пом'якшувальних маркерів – відсутність модальних дієслів чи часток (*please, maybe, could you*) свідчить про асиметрію влади [18].

Проте в сучасному кінодискурсі, особливо у кримінальних трилерах і психологічних драмах, поширені також непрямі директиви. У фільмі *«The Mentalist»* детектив Джейн часто вживає формули на кшталт *«Why don't you tell me what really happened?»* або *«You might want to start from the beginning.»* – формально це прохання, але їх прагматична функція – наказ. Такий прийом дозволяє зберегти зовнішню ввічливість і водночас контролювати комунікативну ситуацію [9]. М'які інтонаційні спади й спокійна жестикуляція підсилюють ефект маніпулятивної довіри: адресат сприймає слідчого не як ворога, а як співрозмовника, що створює умови для самовикриття.

Репрезентативні мовленнєві акти слідчого спрямовані на подання інформації, що створює логічний тиск або демонструє знання. Висловлювання типу *«We found your fingerprints on the gun.»*, *«Your friend already confessed.»*або *«We have you on camera.»* виконують ілокутивну функцію інформування, але з перлокутивним ефектом залякування. Часто такі твердження можуть бути неправдою – це стратегія «fabricated evidence tactic», характерна для кінодопитів [17].

Вона відтворює психологічний механізм переконання через уявну незворотність фактів. У фільмі *«L.A. Confidential»* детектив використовуючи твердження *«Your partner just gave you up.»* стимулює емоційну реакцію, що проявляється у зміні невербальної поведінки обвинуваченого – розширенні зіниць, мимовільному русі рук, що в кінематографічній мові читається як ознака провини.

Мовлення обвинуваченого, навпаки, часто реалізує експресивні мовленнєві акти, спрямовані на вираження емоцій – страху, гніву, відчаю або протесту. У фільмі *«A Few Good Men»* знаменита репліка *«You can't handle the truth!»*має експресивний і декларативний ефект одночасно: герой не лише виражає емоцію, а й здійснює акт самовиправдання, утвердження своєї правоти. Інтонаційно це підкреслюється різким підвищенням тону, зрушенням тіла вперед, акцентованим жестом руки. Невербальні засоби в цій сцені не менш промовисті, ніж слова: вони формують комунікативну агресію, що стає реакцією на тиск [34].

Іншим типом мовленнєвих актів у допиті є комісиви – обіцянки, запевнення, домовленості. Слідчі використовують їх для стимуляції співпраці: *«Help us, and we'll talk to the prosecutor.»*, *«Tell the truth, and you might walk out today.»* Ці вислови мають двоїсту природу: формально – це акти підтримки, але фактично – інструменти психологічного впливу. Вони містять модальні дієслова *might, will, could* як маркери умовності, що створюють ілюзію вибору [51]. З погляду прагматики це стратегія «conditional promise», спрямована на зміну поведінки адресата. Експресиви обвинуваченого варіюються від каяття (*«I'm sorry, I didn't mean to.»*) до протесту (*«You have no idea what you're talking about!»*). У фільмі *«Prisoners»* такі емоційні сплески підкреслюють втрату самоконтролю, що має перлокутивний ефект – слідчий сприймає це як сигнал до посилення тиску. Інтонаційна нестабільність, обірвані фрази, надмірна жестикуляція створюють ефект психологічного зламу.

Таблиця 3.2.

Мовленнєві акти, тактики і невербальні засоби у сценах допиту в сучасному англомовному кінодискурсі

Комунікативний аспект	**Слідчий**	**Обвинувачений**
Переважні мовленнєві акти	Директиви (*«Tell me where you were.»*, *«Look at me.»*), репрезентативи з елементами тиску (*«We have your fingerprints.»*), комісиви з маніпулятивним підтекстом (*«Help us, and we'll help you.»*)	Експресиви (*«I didn't mean to.»*, *«Please, you have to believe me!»*), заперечення (*«That's a lie!»*), непрямі відповіді (*«It depends…», «I'm not sure.»*)
Тактики комунікації	Тиск і домінування (підвищений тон, часті накази), контроль теми розмови (*«Let's stick to the facts.»*), стратегічна ввічливість (*«I understand you're upset, but answer the question.»*), емоційна маніпуляція через співчуття	Ухилення від прямої відповіді (*«I don't remember.»*), апеляція до емпатії (*«Would you believe me if I said I was scared?»*), контрзапитання (*«Why are you doing this to me?»*), мовна агресія (*«You don't know anything about me!»*)
Прагматичні цілі	Отримати інформацію, створити психологічний тиск, зламати опір, стимулювати саморозкриття	Захиститися, мінімізувати провину, відвернути підозру, зберегти самоконтроль або емоційний баланс

Мовна структура	Короткі наказові конструкції, риторичні питання, використання повторів для посилення впливу (*«Where were you? Where were you?»*)	Довгі емоційні репліки, неповні речення, повтори як ознака хвилювання (*«I... I didn't do anything.»*), вигуки (*«No!»*, *«Wait!»*)
Інтонаційні характеристики	Низький тон для демонстрації контролю, різкі підвищення тону у фазі тиску, довгі паузи як засіб примусу до мовлення	Висхідна інтонація як прояв страху чи невпевненості, коливання темпу, злам голосу, часті паузи, ковтання повітря
Невербальні засоби	Прямий погляд, нахил уперед, мінімальні жести, закриття дистанції, стукіт пальцями або долонею по столу для посилення тиску	Відведення погляду, нервові рухи, схрещення рук, дотик до обличчя або шиї, зміна пози (нахил назад, уникання зорового контакту)
Психологічні ефекти	Формування відчуття страху, безвиході, або довіри залежно від ситуації; контроль поведінки адресата	Прояви тривоги, захисна реакція, емоційні сплески (плач, агресія), спроби уникнути прямої конфронтації
Типові приклади з кінодискурсу	*«You could make things easier for yourself.»*(*Prisoners*), *«Why don't you tell me what really happened?»* (*The Mentalist*), *«We can*	*«I swear I didn't do it!»* (*Gone Girl*), *«You're twisting my words!»* (*Mindhunter*), *«Please, I just want to go home.»* (*Zodiac*)

	do this the easy way or the hard way.» (*Training Day*)	

У сценах допиту часто простежується зміна домінуючого типу мовленнєвих актів у процесі розвитку діалогу. Спочатку переважають репрезентативи – встановлення фактів, далі – директиви, які переходять у експресиви або комісиви залежно від емоційного напруження. Така динаміка створює драматургічний ритм, де комунікація стає ареною боротьби стратегій.

Мовленнєві тактики в допиті можна умовно поділити на когнітивні, емоційні та маніпулятивні. Когнітивні спрямовані на логічну обробку інформації, як-от тактика конкретизації (*«What time exactly did you leave?»*), уточнення (*«Are you saying you were alone?»*), повтору (*«So, you were at home all night?»*). У прагматичному сенсі це інструменти перевірки когерентності висловлювань. Коли обвинувачений плутається, слідчий одразу змінює тактику на емоційну – наприклад, підвищує голос або використовує сарказм: *«That's quite a coincidence, isn't it?».* Такі репліки виконують функцію провокації й активізації емоцій адресата.

Маніпулятивні тактики є найчастішими в кінодопитах. Вони базуються на ігрових принципах довіри, лестощів чи морального тиску. Наприклад, у *«The Usual Suspects»* поліцейський каже: *«You're smarter than your friends, right? Help us out.»* – поєднуючи лестощі з натиском [18].

Прагматично це реалізація стратегії «ego-appeal»: звернення до самооцінки підозрюваного для стимулювання співпраці. Така тактика ефективна у поєднанні з невербальними маркерами – спокійною позою, напівусмішкою, м'яким голосом, які створюють атмосферу псевдо-довіри.

Іронія і сарказм – ще один засіб тактичного впливу. Репліки на кшталт *«Oh, you just happened to be there, right?»* або *«Sure, that's what innocent people always say.»* виконують функцію підриву впевненості. Іронічний тон, напівусмішка, схрещені руки демонструють зверхність і контроль. З позиції лінгвопрагматики це акти непрямої оцінки, що формують у свідомості

адресата когнітивний дисонанс – він починає сумніватися у власній позиції. Тактика мовчання є не менш потужною, ніж вербальний вплив [11]. Слідчі у фільмах часто застосовують «strategic silence» – після запитання зберігають паузу, дивлячись прямо на співрозмовника. Цей прийом створює тиск через очікування, оскільки мовчання сприймається як запрошення до продовження або як осуд. У фільмі *«Gone Baby Gone»* подібна сцена будується виключно на невербальних засобах: камера фіксує обличчя підозрюваного, який починає нервово рухати руками, опускає очі, ковтає слину – ознаки дискомфорту, що замінюють вербальне зізнання [38].

Невербальні засоби у сценах допиту мають прагматичну функцію не меншу, ніж мовлення. Погляд, поза, міміка, відстань між співрозмовниками – усі ці елементи створюють структуру влади. Слідчий зазвичай займає позицію вище або ближче, вторгаючись у персональний простір обвинуваченого, що втілює територіальний контроль. Коли слідчий у фільмі *«Seven»* нахиляється над підозрюваним і каже *«Look at me.»*, одночасне наближення й підвищений голос посилюють ілокутивну силу вислову. Просторова домінація стає метафорою психологічного контролю.

Жестикуляція слідчого має лаконічний, але виразний характер. Жест вказівного пальця (*«You did it.»*), удар долонею по столу (*«Stop lying!»*) чи схрещення рук – усе це невербальні маркери агресії та контролю. Обвинувачений, навпаки, демонструє закриту позу: опущені плечі, схрещені руки, уникання погляду. У фільмі *«The Departed»* момент, коли підозрюваний нервово крутить ручку, стає невербальним сигналом брехні – така деталь у кіномові часто використовується як доказ внутрішнього напруження [25].

Паралінгвістичні елементи – темп мовлення, гучність, паузи – створюють ритм сцени. Слідчий говорить швидше у фазі натиску, сповільнюється у фазі аналізу, тоді як підозрюваний навпаки – прискорює мовлення, коли нервує. Різниця у темпі стає маркером емоційного контролю. У фільмі *«The Girl with the Dragon Tattoo»* слідчий навмисно знижує голос, створюючи атмосферу довіри: *«We're not here to hurt you, we just need to understand.»* Цей тон поєднує

теплоту з владою, викликаючи у підозрюваного когнітивний конфлікт між страхом і бажанням бути почутим. Позиційна динаміка кадру – ще один невербальний аспект, що має прагматичне значення. Камера часто фіксує слідчого зверху, а обвинуваченого – знизу, що підсилює асиметрію ролей. З лінгвопрагматичного погляду така візуальна організація кадру відображає ієрархічну структуру комунікації. Навіть коли слова звучать нейтрально, невербальна композиція створює домінантний контекст: влада відчувається через кут зору, світло, простір і звук.

Психолінгвістичний аспект сцен допиту полягає в тому, що мовленнєві акти та невербальні сигнали діють синергетично. Наприклад, у фільмі *«Shutter Island»* персонаж, відповідаючи на питання *«Do you believe in God?»*, мовчить, відводить погляд і ледь помітно всміхається. Такий набір невербальних сигналів має більшу прагматичну силу, ніж будь-яка вербальна відповідь. Мовчання у цьому випадку – ілокутивний акт заперечення та емоційного дистанціювання [19].

Тактики обвинуваченого включають «appeal to empathy» (*«Would you believe me if I said I was scared?»*), «counter-question» (*«Why are you doing this to me?»*) та «self-victimization» (*«You people always blame me!»*). Ці висловлювання спрямовані на зміну ролей, створення емоційного зв’язку або виклик співчуття. У фільмі *«The Shawshank Redemption»* головний герой каже: *«I didn’t kill my wife. I loved her.»* – ця репліка є комбінацією репрезентативу (факт) і експресиву (емоція), а її сила підкреслюється поглядом у порожнечу й тихим голосом, що сигналізує щирість [35].

Інтонаційна варіативність у сценах допиту несе прагматичну функцію модуляції сенсу. Той самий вислів *«Did you do it?»* може мати щонайменше три інтерпретації: як агресивне звинувачення (висхідно-нисхідна інтонація), як недовіра (підвищення тону), або як м’яке спонукання до зізнання (зниження тону) [7]. Таким чином, інтонація є ключовим маркером ілокутивної сили. Комбінація вербальних і невербальних засобів створює поліфонічність сцени. У фільмі *«Zodiac»* слідчий одночасно використовує три тактики: директиву

(*«Tell me what you did.»*), невербальний тиск (нахил вперед) і мовчання після відповіді. Ця тріада створює ефект психологічної пастки, коли підозрюваний починає говорити більше, ніж від нього очікують. Варто підкреслити, що невербальні засоби часто виступають компенсаційним механізмом, коли вербальний рівень обмежений. У сценах, де обвинувачений відмовляється говорити, кіномова передає комунікативну напругу через ритм дихання, піт, рух очей або клацання ручки. Такі елементи стають знаками внутрішнього діалогу, який глядач розпізнає інтуїтивно [33].

3.3. Інтерпретація комунікативних конфліктів і мовленнєвого маніпулювання в кінодискурсі

Комунікативні конфлікти і мовленнєве маніпулювання у сучасному англомовному кінодискурсі формують складну систему взаємодії, у якій вербальні, невербальні та інтонаційні засоби функціонують не лише як носії інформації, а як інструменти психологічного впливу, влади й емоційного контролю. Конфлікт у кіномові є не лише драматургічним засобом побудови сюжету, а й лінгвопрагматичним простором, де розкриваються механізми мовленнєвого домінування, підпорядкування, самозахисту чи відмови від кооперації.

Аналіз сцен комунікативного конфлікту в англомовних фільмах демонструє, що мова слугує полем боротьби інтенцій, а кожен мовленнєвий акт – це не просто реакція, а стратегічний хід, спрямований на зміну позицій співрозмовників. Мовленнєве маніпулювання, у цьому контексті, постає як системна характеристика кінодискурсу, де персонажі використовують мовні засоби для досягнення психологічної переваги, прихованої мети чи дестабілізації опонента.

Комунікативний конфлікт у кінодискурсі завжди має дві складові – когнітивну та емоційну. Когнітивна виражається у суперечці, логічних протиставленнях, риторичних запитаннях, тоді як емоційна проявляється через інтонацію, тембр, жести і невербальні реакції. У фільмі *«A Few Good*

Men» кульмінаційна сцена між адвокатом і полковником Джессепом демонструє класичну структуру комунікативного конфлікту. Репліка адвоката *«Did you order the Code Red?»* стає тригером емоційного вибуху. Полковник відповідає *«You're goddamn right I did!»* – ілокутивно це акт зізнання, але перлокутивно – акт влади, який розкриває його характер. У цій сцені маніпуляція полягає в тому, що адвокат навмисно провокує конфлікт, створюючи психологічну пастку через повторювані запитання, які викликають гнів і розкривають істину. Лінгвопрагматично це стратегія «controlled escalation», коли конфлікт стимулюється для досягнення комунікативного результату.

У кінодискурсі комунікативні конфлікти часто реалізуються через зіткнення стратегій – кооперативної та конфронтаційної. Слідчі, політики, злочинці, адвокати – усі вони володіють різними типами комунікативної влади, яка проявляється у використанні мовних ресурсів. Наприклад, у фільмі *«The Social Network»* вербальні конфлікти будуються на саркастичних діалогах, де персонажі використовують інтелектуальну перевагу як форму маніпуляції.

Репліка Марка Цукерберґа *«If you guys were the inventors of Facebook, you'd have invented Facebook.»* не лише містить іронію, а й виконує перлокутивну функцію приниження, демонструючи зверхність мовця. Тут конфлікт не фізичний, а інтелектуальний, але його мовна форма – коротке, синтаксично чітке речення з повтором лексеми – створює ритм домінування. Маніпуляція реалізується через граматичну простоту, яка робить вислів афористичним і при цьому руйнівним. Мовленнєве маніпулювання в англомовному кінодискурсі часто приховується під маскою раціональної аргументації. У фільмі *«Gone Girl»* головна героїня використовує мову як зброю, формуючи навколо себе наратив контролю. Її монолог *«What have we done to each other?»* – експресивно нейтральний, але прагматично маніпулятивний, бо апелює до спільної провини, створюючи психологічну симетрію там, де її немає [22]. Це типова стратегія «shared guilt», коли мовець через граматичну структуру

першої особи множини (*we*) розмиває межу між злочинцем і жертвою. Такі конструкції виконують функцію емоційного контролю, бо слухач змушений співпереживати навіть тоді, коли протистоїть морально неприйнятній поведінці.

Типологія комунікативних конфліктів у кінодискурсі включає конфлікти раціонального типу (аргументаційні суперечки), емоційні (вибухові сцени з криками, образами), психологічні (пасивно-агресивні чи маніпулятивні взаємодії) та комбіновані [16].

У фільмі *«The Godfather»* сцени переговорів демонструють маніпуляцію через контроль мовчання. Коли Дон Корлеоне каже *«I'm gonna make him an offer he can't refuse.»*, ця фраза граматично нейтральна, але має загрозливий підтекст. Лінгвопрагматично це приклад непрямого мовленнєвого акту, де ілокутивна мета (погроза) замаскована під обіцянку. Маніпуляція тут полягає у використанні лексичної двозначності: *offer* означає щось позитивне, але контекст створює протилежний зміст. Комунікативний конфлікт у цьому випадку не розгортається відкрито, але він присутній на рівні семантичного напруження.

У політичному кінодискурсі маніпуляція найчастіше проявляється через логічні хиби, перебільшення, фальшиві дилеми та емоційне фреймування. У фільмі *«The Ides of March»* політичні діалоги побудовані на прагматичних стратегіях легітимації влади. Репліка *«You can't win without playing dirty.»* відображає маніпуляцію через нормалізацію аморальності. З погляду лінгвістики це оцінне висловлення, побудоване на загальній презумпції істинності, що робить його риторично переконливим. Комунікативний конфлікт у такій формі не потребує крику чи звинувачень – він функціонує як зіткнення ідеологічних стратегій, де мова стає інструментом легітимації цинізму.

У сценах допиту чи судового процесу конфлікт набуває структури мовленнєвої гри, де кожен учасник дотримується власної логіки, але прагне зруйнувати логіку опонента. Мовні тактики у таких сценах включають повтор,

гіперболу, сарказм, перебивання, псевдопогодження. Наприклад, у фільмі *«The Lincoln Lawyer»* адвокат каже: *«I'm not saying you're lying. I'm saying you're not telling the truth.»* – формально це заперечення заперечення, але прагматично – акт провокації. Маніпуляція досягається через гру з семантичними полями, де два синонімічні дієслова протиставляються для створення ефекту подвійної провини. У таких репліках проявляється стратегія «semantic inversion» – зміна значення через контекстну суперечність [9].

Комунікативні конфлікти у кінодискурсі не завжди мають відверто агресивну форму. Часто вони реалізуються через непрямі мовленнєві акти, іронію або мовчання. У фільмі *«No Country for Old Men»* напруження між шерифом і вбивцею тримається на протиставленні мовних ритмів: короткі відповіді антагоніста (*«No.», «Maybe.», «Depends.»*) створюють ефект психологічної стіни.

Мовчання в таких сценах є актом маніпуляції, бо змушує опонента заповнювати паузи, розкривати себе. Цей прийом ґрунтується на принципі кооперації Грайса: коли один учасник порушує очікувану норму кількості або релевантності, інший компенсує це надмірною активністю, що і створює простір для маніпуляції.

Невербальні засоби підсилюють ефект конфлікту і стають складовою маніпулятивної стратегії. Погляд, міміка, просторове розташування персонажів – усе це формує семіотику влади. У фільмі *«The Dark Knight»* Джокер під час допиту використовує іронічну усмішку як невербальний акт знущання. Його репліка *«You have nothing. Nothing to threaten me with.»* супроводжується повільним нахилом уперед і широкою посмішкою, що деформує очікувану реакцію на тиск. Це не просто словесна провокація – це комунікативна інверсія, де слабкий перетворюється на того, хто контролює ситуацію. Прагматично така поведінка підриває владну позицію опонента, бо ламає комунікативну логіку домінування [29].

Маніпуляція у кінодискурсі може бути прихованою, коли мовець не демонструє агресії, але підштовхує співрозмовника до бажаної дії. У фільмі

«The Silence of the Lambs» Ганнібал Лектер використовує вербальну вишуканість як засіб контролю. Його репліка *«Quid pro quo, Clarice.»* – це лаконічна формула психологічної гри, де кожне слово несе прагматичний підтекст. Лектор пропонує обмін, але цей обмін асиметричний: він змушує співрозмовницю відкритися, надаючи лише ілюзію взаємності. Це класичний приклад стратегії «reciprocal manipulation», коли мовець створює видимість партнерства, аби здобути владу через інформаційний дисбаланс [51].

У міжособистісних конфліктах персонажі часто вдаються до тактики «reframing» – переосмислення сказаного, щоб змінити значення вислову. У фільмі *«Marriage Story»* герої використовують звичайні фрази, але кожна з них набуває конфліктного значення через інтонацію. Репліка *«I didn't want to win.»* звучить як відмова від агресії, але в контексті попереднього діалогу вона сприймається як прихований докір. Таким чином, конфлікт розгортається не через слова, а через прагматичну інтерпретацію – мовець не декларує агресію, але слухач її відчуває. Це демонструє, як кіномова відтворює реальні психологічні механізми комунікації: зміна інтонації або контексту може перетворити нейтральну фразу на акт образи.

У багатьох англомовних фільмах маніпуляція відбувається на рівні лексичного вибору. Використання евфемізмів, метафор, антонімічних замін або кліше створює відчуття зміщеної реальності. У фільмі «*Thank You for Smoking»* головний герой – лобіст тютюнової компанії – маніпулює мовою, щоб перетворити негативні факти на нейтральні. Його вислів «*I'm not promoting cigarettes. I'm defending freedom of choice.»* – приклад семантичного перевизначення, де поняття «свободи» використовується для виправдання небезпеки [13].

Такий прийом ґрунтується на стратегії «moral reframing», що дозволяє зняти соціальну напругу через переозначення етичних категорій. Комунікативний конфлікт тут не зовнішній, а концептуальний: мовець і адресат оперують різними моральними кодами, тому їхній діалог неминуче перетворюється на конфронтацію світоглядів [26].

Під час конфліктів персонажі часто використовують псевдопогодження як маніпулятивну тактику. Наприклад, у фільмі *«12 Angry Men»* герой каже: «*Sure, he's guilty. But let's talk about it.»* – формально це згода з більшістю, але ілокутивно – запрошення до сумніву. Мовленнєвий акт погодження тут реалізує протилежну інтенцію, створюючи когнітивний зсув у свідомості адресатів. Така форма комунікації типова для фільмів із соціальною чи моральною тематикою, де мовна амбівалентність служить метафорою для амбівалентності істини. Комунікативні конфлікти у кінодискурсі характеризуються зміною мовленнєвих ролей. Ініціатор конфлікту може стати жертвою, а жертва – маніпулятором. У фільмі *«Revolutionary Road»* суперечка між подружжям починається як обмін образами, але поступово перетворюється на спробу емоційного знищення. Репліки типу *«You're not special, you're just like everyone else.»* виконують функцію соціального приниження, а повтор лексеми *you* підкреслює дистанцію. Інтонаційне наголошення на займеннику створює ритм атаки, тоді як невербальні засоби (підвищення голосу, рухи рук) формують перлокутивний ефект болю.

У прагматичному плані комунікативний конфлікт у кінодискурсі є системою знакових перетворень, де кожен вислів може мати подвійний зміст. Іронія, сарказм, мовчання, жест, погляд – усі ці елементи стають частиною маніпулятивного механізму. Наприклад, у фільмі *«Inglourious Basterds»* сцена у таверні побудована на багаторівневій маніпуляції: персонажі ведуть спокійну розмову, але кожне слово, кожен погляд мають подвійне значення. Коли офіцер каже *«To your good health.»* і піднімає келих, цей тост – ілокутивно-акт побажання, але перлокутивно – загроза. Такий тип мовленнєвого маніпулювання характерний для кіномови, бо дозволяє передати небезпеку без прямої агресії.

Особливістю кінодискурсу є те, що маніпуляція тут не обмежується діалогом між персонажами – вона поширюється і на глядача. Режисери та сценаристи використовують лінгвістичні засоби як спосіб впливу на сприйняття публіки. Деякі фільми навмисно будують сцени так, щоб глядач

ставав свідком неповної комунікації. Наприклад, у *«Memento»* або *«Fight Club»* маніпуляція полягає у приховуванні частини інформації, що створює когнітивний конфлікт між тим, що глядач чує, і тим, що бачить. Такі прийоми є метатекстовими проявами комунікативного конфлікту, де глядач сам стає учасником мовної гри [28].

Висновки до розділу 3

У процесі лінгвопрагматичного аналізу комунікативної ситуації «допит обвинуваченого» у сучасному англомовному кінодискурсі виявлено, що мова в таких сценах виконує не лише інформативну, а передусім владно-комунікативну функцію. Вона стає інструментом психологічного контролю, впливу та маніпуляції. Слідчий, як правило, реалізує директивні, репрезентативні та комісивні мовленнєві акти, що забезпечують домінування у діалозі. Його репліки характеризуються структурною чіткістю, емоційною стриманістю, використанням логічних зв'язків і лексики контролю. Через інтонацію, погляд і просторову позицію слідчий закріплює ієрархічну асиметрію, формуючи атмосферу тиску або псевдоспівчуття, залежно від обраної тактики.

Обвинувачений, навпаки, демонструє реактивну мовленнєву поведінку, що відображає його емоційний стан і прагнення зберегти контроль над ситуацією. Його висловлювання насичені експресивами, вигуками, повтореннями, порушенням синтаксичної структури речення, що передає нервову напруженість, страх або агресію.

Переважають стратегії заперечення, ухилення, апеляції до емпатії, а також контрзапитання як спроби змінити напрям комунікації. Мовна поведінка обвинуваченого часто супроводжується невербальними проявами – відведенням погляду, зміною пози, жестами захисту, які підсилюють комунікативну виразність і розкривають психологічний портрет персонажа.

Невербальні засоби та інтонаційні характеристики у сценах допиту виступають потужними елементами прагматичного впливу. Пауза, мовчання, зміна тону чи темпу мовлення формують додатковий шар смислів, який підсилює драматизм ситуації. У кінодискурсі такі сцени перетворюються на простір боротьби стратегій: маніпулятивної ввічливості й агресивного контролю з боку слідчого протистоять захисним або емоційним реакціям обвинуваченого. Взаємодія вербальних і невербальних кодів забезпечує ефект

психологічної достовірності, що є характерною рисою сучасного кінематографічного зображення допиту.

ВИСНОВКИ

Комунікація в юридичній сфері є багатогранним і складним явищем, що поєднує лінгвістичні, прагматичні, психологічні та етичні аспекти мовленнєвої взаємодії. У межах цієї кваліфікаційної роботи було здійснено всебічне дослідження комунікативної ситуації «допит обвинуваченого» в сучасному англомовному кінодискурсі, що дало змогу не лише досягти поставленої мети, а й окреслити шляхи подальшого аналізу юридичної комунікації в художньому просторі.

Теоретико-методологічне підґрунтя кваліфікаційної роботи дозволило визначити юридичну комунікацію як складний, багатоаспектний процес передачі й інтерпретації інформації, що забезпечує взаємодію між учасниками правових відносин. Її фундаментальною ознакою є імператив точності та ясності висловлювань, який виступає базою для адекватного розуміння правових норм і прийняття рішень. Констатовано, що комунікація в юридичній площині інтегрує не лише вербальні інструменти, а й вагомий психологічний вектор, зокрема необхідність ретельного врахування емоційного стану суб’єктів. Ефективна взаємодія правників із клієнтами та іншими учасниками процесу вимагає балансу між інтелектуальними й емоційними чинниками, що є запорукою побудови довірчих відносин та досягнення справедливості.

З лінгвістичного погляду, семантичні й прагматичні характеристики мовних одиниць безпосередньо визначають продуктивність правових процесів. Фахова лінгвістична компетентність виявляється у спроможності фіксувати когнітивні нюанси значень та контексту під час формулювання запитань і відповідей, використання юридичних термінів та спеціалізованої лексики. Особливої гостроти прагматичні особливості комунікації набувають у ситуації допиту, яка вимагає гнучкого підходу до збору інформації, детальної попередньої підготовки (вивчення матеріалів справи, оптимізації просторово-часових умов) та розробки тактичних методів впливу,

спрямованих на зниження стресу допитуваного за суворого дотримання етичних і правових норм.

Емпіричний аналіз сучасної англомовної кінопрезентації цієї процесуальної дії засвідчив, що художній дискурс активно експлуатує допит як жанрово-мовленнєвий осередок міжособистісного конфлікту. Дослідження комунікативних стратегій у кінодискурсі крізь призму прагмалінгвістики, теорії мовленнєвих актів і когнітивної стилістики дозволило виявити функціональне навантаження таких тактик, як мовний примус, ухилення, іронізація, семантична модуляція та інверсія. Ці інструменти спрямовані на моделювання напруги, формування конфлікту й демонстрацію влади або психологічної переваги, причому персонажі часто конструюються як суб'єкти домінування та маніпулятивного впливу попри їхній статус підозрюваних.

Зіставлення художньої практики з реальними кримінально-процесуальними реаліями систем загального права виявило суттєві структурно-функціональні відмінності. Якщо реальний допит підпорядкований чіткій процесуальній регламентації, орієнтованій на формування доказової бази із гарантуванням прав людини, то в кінодискурсі відбувається редукція правових норм на користь емоційного, психологічного та видовищного ефектів. Сцени кінематографічного допиту маркують сюжетні кульмінації, виконуючи насамперед естетичні та інтерпретативні функції. Комунікативна поведінка персонажів тут є гіперболізованою та асиметричною щодо реального мовлення, проте вона унаочнює глибинні структури влади, відповідальності та морального вибору в умовах когнітивної нестабільності.

Аналіз ситуації «допит обвинуваченого» дозволив чітко диференціювати мовленнєві портрети інтерлокуторів.

Слідчий послідовно реалізує директивні, репрезентативні та комісивні мовленнєві акти для забезпечення прагматичного домінування. Його реплікам притаманні структурна чіткість, емоційна стриманість, застосування лексики контролю та логічних зв'язків. За допомогою інтонаційного маніпулювання,

фіксації погляду та просторового позиціонування слідчий закріплює ієрархічну асиметрію, чергуючи тактики тиску й псевдоспівчуття.

Обвинувачений натомість демонструє реактивну мовленнєву поведінку, зумовлену прагненням захиститися чи перехопити контроль. Його мовлення марковане деструкцією синтаксичних структур, великою кількістю експресивів, вигуків і повторів, що сигналізують про страх, нервове виснаження або агресію. Типовими стратегіями захисту виступають заперечення, ухилення, апеляція до емпатії та використання контрзапитань для руйнування вектора слідства.

Яскравою ілюстрацією прагматичного зміщення акцентів у кінодискурсі є використання обвинуваченими стратегії суб'єктивної дефініції правди. Наприклад, у серіалі *«Criminal: UK» («Злочинець: Велика Британія»)* у відповідь на репліку слідчого: *«You told us you were at home. But we know that's not true»*, персонаж Стесі Дойл застосовує тактику: *«Maybe I was home in my head. Ever thought of that?»*. Цим кроком підозрювана свідомо трансформує епістемологичний рівень допиту, підміняючи об'єктивну реальність неверифікованою внутрішньою реальністю. Лексико-синтаксична структура такої відповіді конструює прагматичний образ психологічно нестабільної, непередбачуваної особистості, яка одночасно провокує у відповідь і настороженість, і співчуття.

Узагальнюючи, кінематографічне зображення допиту постає як складний простір протистояння комунікативних кодів, де маніпулятивній ввічливості й агресивному контролю слідчого протистоять захисні реакції обвинуваченого. Синергетична взаємодія вербальних засобів із невербальними та просодичними характеристиками (паузи, мовчання, зміна тону й темпу) генерує високий рівень драматизму та забезпечує ефект психологічної достовірності художнього тексту, відбиваючи специфіку когнітивної прагматики сучасного кримінального медіанаративу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баймуратов М. О., Ожерельев В. П. Юридична ноосферологія як наукова і навчальна дисципліна: об'єкт, предмет і методи досліджень. *Соціальний Калейдоскоп*. 2020. Т. 1, № 1.
2. Бацевич Ф. С. *Основи комунікативної лінгвістики*: підручник. 2-ге вид., доп. Київ: ВЦ «Академія», 2009.
3. Бершов Г. Є. *Особливості залучення експерта під час розслідування військових злочинів*. Наше право. 2022. № 1. С. 236–240.
4. Білецька О. О. *Лінгвокультурний трансфер в системі міжкультурної комунікації*. Питання культурології. 2021. № 37. С. 114–124.
5. Висоцький С. *Правова комунікація: виклики сучасності*. Наука і техніка сьогодні. 2024. № 11(39).
6. Ганова Г. І. *Процесуальні і тактичні особливості допиту експерта під час судового розгляду*. Вісник Нац. академії прокуратури України. 2017. № 4(50). С. 64–70.
7. Діомідова О. Ю. *Проблеми дослідження форм і засобів комунікації в юридичній лінгвістиці*. Мова. 2014. № 22. С. 37–40.
8. Камишанський О. Ю., Проданець Н. М. *Особливості тактики виявлення та подолання неправдивих показань під час допиту неповнолітніх осіб у режимі відеоконференції*. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2022. № 43. С. 42–53.
9. Кучик Г. Б. *Лінгвістичні аспекти політичної комунікації*. Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Philology. Journalism. 2022. Т. 2, № 2. С. 232–236.
10. Лисенко Н. А. Особливості проведення допиту під час розслідування шахрайства у сфері волонтерської та благодійної діяльності (організаційні аспекти). Legal Novels. 2020. № 12. С. 139–144.
11. Макаренко Л. П. *Політика держави в сфері комунікації*. Гілея. 2015. Вип. 95(4). С. 371–377.

12. Макеєва О. М. *Принципи правової комунікації: теоретико-правові аспекти*. Наукові праці НАУ. Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2018. № 1(46). С. 48–53.
13. Мусійчук Т. *Комунікативна ситуація обурення*. Актуальні питання іноземної філології. 2016. № 4. С. 104–110.
14. Оніщенко Н. *Соціально-правова комунікація в системі засобів унормування інформаційного простору*. Грааль науки. 2021. № 7. С. 90–95.
15. Професійна етика в юриспруденції: підручник. – Київ: Юрінком Інтер, 2024. С. 119.
16. Сковронська І. Ю. *Мовно-комунікативні орієнтири в професійній підготовці правників і правоохоронців*. Науковий вісник ЛьвДУВС. 2024. № 1. С. 184–190.
17. Теслюк І. О. *Рекомендації щодо тактики застосування методу криміналістичного прогнозування під час допиту*. Публічне право. 2016. № 3(23). С. 163–169.
18. Федоренко І. Л. *Особливості проведення допиту під час розслідування провокації підкупу*. Науковий вісник НДІ проблем досудового розслідування. 2023. № 1.
19. Федорчук М. А. *Особливості проведення допиту під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерським захопленням*. Актуальні проблеми держави і права. 2020. № 86. С. 229–234.
20. Dovga, L., & Lihus, M. (2023). «History of Ukrainian Culture» as a research field and academic discipline: suggestions for solving pressing problems. Filosofiya Osvity. Philosophy of Education, 29(1), 216–235.
21. Ekman, P. Telling Lies: Clues to Deceit in the Marketplace, Politics, and Marriage. Norton, 2009.
22. Greer, C., & McLaughlin, E. Trial by Media. Theoretical Criminology. 2011. 15(1), 23–45.
23. Gudjonsson, G. H. The Psychology of Interrogations and Confessions: A Handbook. John Wiley & Sons, 2003.

24. Innocence Project. False Confessions & Recording of Custodial Interrogations. 2020.
25. Kassin, S. M., Drizin, S., Grisso, T., Gudjonsson, G., Leo, R. A., & Redlich, A. Police Induced Confessions: Risk Factors and Recommendations. Law and Human Behavior. 2010. 34(1), 3–38.
26. Kosmeda T. Науковий дискурс XXI ст.: нейтралізація типових стильових ознак аналіз комунікативної ситуації в межах сучасного організаційно--наукового заходу. Slavica Wratislaviensia. 2018. T. 165. C. 217–227.
27. Kovkina Y. Theoretical and practical aspects of study of the communicative act of adoption of the benefit offer in modern linguistic expertise of speech. Linguistic Bulletin. 2024. No. 32. URL: https://doi.org/10.31651/2226-4388-2022-32-164-170 (date of access: 22.05.2026).
28. Legal Language and Communication: Discourse and Social Implementation / Sonia Kaul Shali. 2018.
29. Oxburgh, G. E., Myklebust, T., & Grant, T. The Importance of Rapport in Investigative Interviewing. Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling. 2012.
30. Porter, S., & ten Brinke, L. The Truth About Lies: What Works in Detecting High Stakes Deception? Legal and Criminological Psychology. 2010. 15(1), 57–75.
31. Shvelidze L. D. Tweet as a speech genre of Ukrainian and American political discourse… Science and Education a New Dimension. 2020. T. VIII(235), № 70. C. 36–39.
32. Vakulich Y. Юридична лінгвістика як міждисциплінарний науковий напрям: стан, тенденції та перспективи розвитку. Law Review of Kyiv University of Law. 2025. № 4. C. 50–54.
33. Vrij, A. Detecting Lies and Deceit: Pitfalls and Opportunities. Wiley, 2008.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ВІДЕОДЖЕРЕЛ

34. «Bodyguard» («Тілоохоронець») [Відео] // BBC One. – Season 1, Episode 1. – 2018.

35. «Breaking Bad» («Пуститися берега») [Відео] // AMC. – Season 2, Episode 12. – 2009.
36. «Broadchurch» («Бродчерч») [Відео] // ITV. – Season 2, Episode 6. – 2015.
37. «Criminal: UK» («Злочинець: Велика Британія») [Відео] // Netflix. – Season 1, Episode 1. – 2019.
38. «Gone Girl» («Загублена») [Відео] / реж. Девід Фінчер. – США: 20th Century Fox, 2014. – 149 хв. – Художній фільм.
39. «Lie to Me» («Теорія брехні») [Відео] // Fox. – Season 1, Episode 4. – США, 2009.
40. «Line of Duty» («За службовими обов'язками») [Відео] // BBC. – Season 4, Episode 3. – 2017.
41. «Luther» («Лютер») [Відео] // BBC One. – Season 2, Episode 1. – 2011.
42. «Mindhunter» («Мисливець за розумом») [Відео] // Netflix. – Season 1, Episode 4. – 2017.
43. «Nightcrawler» («Стрінгер») [Відео] / реж. Ден Гілрой. – США: Open Road Films, 2014. – 117 хв. – Художній фільм.
44. «Prisoners» («Полонянки») [Відео] / реж. Дені Вільньов. – США: Warner Bros. Pictures, 2013. – 153 хв. – Художній фільм.
45. «Seven» («Сім») [Відео] / реж. Девід Фінчер. – США: New Line Cinema, 1995. – 127 хв. – Художній фільм.
46. «Sherlock» («Шерлок») [Відео] // BBC One. – Season 3, Episode 2. – 2014.
47. «The Dark Knight» («Темний лицар») [Відео] // Warner Bros. – 2008.
48. «The Fall» («Падіння») [Відео] // BBC Two. – Season 3, Episode 2. – 2016.
49. «The Night Of» («Одного разу вночі») [Відео] // HBO. – Season 1, Episode 4. – 2016.
50. «True Detective» («Справжній детектив») [Відео] // HBO. – Season 1, Episode 5. – 2014.
51. «Your Honor» («Ваша честь») [Відео] // Showtime. – Season 1, Episode 7. – 2021.
52. «Zodiac» («Зодіак») [Відео] / реж. Девід Фінчер. – США: Paramount Pictures, 2007. – 157 хв. – Художній фільм.